

Bacheloroppgave ved Handelshøyskolen BI

Verdsetting av Ekornes

"Hva er verdien av Ekornes aksjen?"

Eksamenskode og navn:

BTH 36201 Bacheloroppgave – Økonomi og administrasjon

Innleveringsdato:

06.06.2013

Stuedsted:

BI Trondheim

"Denne oppgaven er gjennomført som en del av studiet ved Handelshøyskolen BI. Dette innebærer ikke at Handelshøyskolen BI går god for de metoder som er anvendt, de resultater som er fremkommet, eller de konklusjoner som er trukket"

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	iv
1. Innledning.....	1
1.1 Oppgavens problemstilling	1
1.2 Formål med oppgaven:	1
1.3 Bedriftsbeskrivelse:	2
1.3.1 Ekornes ASA, Visjon og Forretningside'	2
1.3.2 Historie.....	3
1.4 Ekornes mål og verdier:	3
1.4.1 Resultatgrad de siste 6 årene:.....	3
1.4.2 Totalkapitalrentabilitet de siste 6 årene:	4
1.4.3 Egenkapitalandel de siste 6 årene	4
1.4.4 Utvikling i omsetning de siste 10 årene:.....	4
2. Metode og dataanalyse:	4
2.1 Analyseformål og undersøkelsesspørsmål	5
2.2 Design og databehov:.....	5
2.3 Datainnsamling:	6
2.4 Dataanalyse:	7
2.5 Rapportering:	8
3. Verdsettingsmodeller:	8
3.1 Innledning	8
3.2 Inntjeningsbaserte modeller:.....	9
3.2.1 Dividendemodeller	9
3.2.2 Kontantstrømbaserte modeller	11
3.2.3 Egenkapitalmetoden.....	12
3.2.4 Totalkapitalmetoden	12
3.2.5 Resultat/ multippelbaserte metoder	12
3.2.6 Normalresultatmetoden.....	13
3.2.7 P/E – metoden(Price to earnings)	14
3.2.8 P/B-metoden(Price to book)	14
3.3 Balansebaserte modeller:	14

3.3.1 Matematisk verdi.....	15
3.3.2 Substansverdi.....	15
3.3.3 Likvidasjonsverdi(Realisasjonsverdi).....	16
4. Avkastningskravet.....	16
4.1 Kapitalverdimodellen(KVM).....	17
4.2 Avkastningskrav til totalkapitalen(WACC).....	17
5. Strategisk Analyse:.....	18
5.1. Eksternanalyse.....	18
5.1.2 Porters Five Forces.....	18
5.1.3 Analyse av Ekornes ASA ved bruk av "Porters Five Forces-modellen".....	19
5.2 Internanalyse.....	22
5.2.1 Styrker.....	22
5.3 Oppsummering strategisk analyse.....	23
6. Regnskapsanalyse.....	23
6.1 Analyse av lønnsomhet.....	24
6.1.1 Totalkapitalrentabilitet:.....	24
6.1.2 Egenkapitalrentabilitet.....	24
6.2 Analyse av finansiering.....	25
6.2.1 Finansieringsgrad 1.....	25
6.2.2 Likviditetsgrad1(Finansieringsgrad 2).....	25
6.2.3 Arbeidskapital.....	26
6.3 Analyse av soliditeten.....	26
6.3.1 Egenkapitalandel.....	26
6.3.2 Gjeldsgrad.....	27
6.3.3 Rentedeckningsgrad.....	27
6.4 Analyse av likviditet.....	27
6.4.1 Likviditetsgrad 1.....	28
6.4.2 Likviditetsgrad 2.....	28
6.5 Oppsummering regnskapsanalysen.....	29
7. Verdsettelse av Ekornes ASA.....	29
7.1 Valg av metode.....	29
7.2 Avkastningskravet.....	29
7.2.1 Avkastningskrav Egenkapital.....	30
7.2.2 Risikofri rente.....	30
7.2.3 Markedets risikopremie.....	31
7.2.4 Egenkapitalens betaverdi.....	31

7.2.5 Avkastningskravet til egenkapitalen	32
7.3 Avkastningskravet til totalkapitalen.....	32
7.3.1 Egenkapitalandel(E).....	33
7.3.2 Gjeldsandel(G).....	33
7.3.3 Gjeldskostnad	33
7.3.4 Weighted Average Cost of Capital.....	34
7.4 Totalkapitalmetoden	34
7.4.1 Driftsresultat	34
7.4.2 Avskrivninger	36
7.4.3 Investeringer.....	36
7.4.4 Arbeidskapital.....	37
7.5 Fremtidige kontantstrømmer	38
7.6 Diskontering av kontantoverskuddene	38
7.7 P/E	40
8. Sensitivitetsanalyser	40
8.1 Avkastningskravet	41
9. Konklusjon	41
Referanser	43
Litteraturhenvisning	43
Praktisk økonomi & finans nr. 2/2011.....	43
Internettreferanser	44
Vedlegg 1: Porters Five Forces teori	46
Vedlegg 2: Resultatregnskap 2012	52
Vedlegg 3: Balanse 2012	53
Vedlegg 4: Tallmateriale og beregning av beta	55

Sammendrag

Dette er en bacheloroppgave i økonomi og administrasjon ved BI Trondheim. Oppgavens tema er verdsetting, der jeg har valgt å foreta en verdivurdering av møbelprodusenten Ekornes ASA. Selve verdivurderingen er i hovedsak basert på tilgjengelig sekundærdata hentet fra årsrapporter og andre nettressurser fra Ekornes. Verdiestimeringen er gjort med utgangspunkt i en strategisk- og regnskapsanalyse, samt fastsetting av avkastningskrav og budsjettering av fremtidige kontantstrømmer. Dette skal gi grunnlag for å svare på oppgavens problemstilling som er; ”Hva er verdien av Ekornes aksje?”

Oppgaven innledes med en begrunnelse for valg av tema, og en presentasjon av problemstilling. Deretter følger en kort beskrivelse av selskapet, der mål og verdier, visjon og historie presenteres. Videre følger det et metode -kapittel der jeg redegjør litt rund valg av metoder for datainnsamling og dataanalyser som skal benyttes for å kunne besvare problemstillingen. Neste kapittel inneholde en teori del der jeg presenterer en del teori rund ulike verdsettingsmodeller, samt teori rundt avkastningskrav. Etter dette kommer den strategiske analysen som er ment å si noe om Ekornes’ interne og eksterne forhold som påvirker konkurransekraften i markedet. I denne delen benytter jeg meg av Porters Five Forces og en SWOT-analyse. Dette er en viktig del av oppgaven som gir grunnlag for estimeringen av de fremtidige kontantstrømmene. Regnskapsanalysen er også en viktig analyse for å kartlegge den økonomiske situasjonen, og for å kunne vurdere fremtidig utvikling. Gjennom denne analysen bruker jeg historiske regnskapstørrelser og beregner viktige nøkkeltall som forteller noe om lønnsomhet, finansiering, likviditet og soliditet.

Deretter kommer den delen av oppgaven der jeg foretar selve verdivurderingen. Først beregnes avkastningskravet. Da bruker jeg kapitalverdimodellen(CAPM) til å beregne egenkapitalens avkastningskrav, før jeg bruker WACC til å beregne totalavkastningskravet. Etter det tar jeg utgangspunkt i regnskapsanalysen, strategiske analysen samt historiske regnskapstørrelser for å beregne fremtidige budsjetter. Jeg har valgt å bruke totalkapitalmetoden, som er en kontantstrømbasert verdsettingsmodell for beregning av totalkapitalens verdi.

Disse kontantstrømmene neddiskonteres med avkastningskravet og gir en totalverdi på selskapet på 3 745 230 330. For å finne verdien på egenkapitalen trekkes rentebærende gjeld, og vi får en egenkapitalverdi på 3 666 988 330, som gir en verdi per aksje på 99,6. Videre foretar jeg en beregning av P/E tallet til Ekornes, samt foretar noen sensitivitetsanalyser for å illustrere hvordan ulike parameter påvirker verdien på selskapet.

1. Innledning

Denne prosjektoppgaven er det avsluttende arbeidet i et 3 årlig bachelorstudium i økonomi og administrasjon ved BI Trondheim. Oppgaven skal bygge på studiets faglig innhold der vi selv skal velge problemstilling om et bedriftsøkonomisk tema. I denne prosessen har jeg vært inne på mange ulike temaer og problemstillinger. Valget falt tilslutt på å skrive en verdsettelsesoppgave. Bakgrunnen for dette valget er at verdsettelse er et spennende tema der jeg får mulighet til å benytte mye interessant kunnskap og metoder som jeg har lært over mine 3 år som student på BI.

Etter valget av tema måtte jeg prøve å finne et aktuelt selskap som kunne være interessant å skrive en verdsettelsesoppgave om. Etter litt vurdering frem og tilbake bland børsnoterte selskaper på Oslo Børs, falt valget etter hvert på Ekornes ASA, som er Nordens største møbelprodusent. Etter å ha undersøkt litt på Ekornes sine nettressurser fikk jeg inntrykk av at dette kunne være et interessant selskap å bygge oppgaven min på.

1.1 Oppgavens problemstilling

Jeg har definert følgende problemstilling for oppgaven:

” Hva er verdien av Ekornes aksjen?”

Dette er spørsmål som denne bacheloroppgaven skal prøve å gi svar på. Det som er viktig å belyse er at man aldri kan spå 100% hva som kommer til å skje i fremtiden. Oppgaven vil primært bygge på sekundærdata hentet fra nettressurser og årsrapporter. Jeg skal prøve å analysere disse dataen, samt andre forhold som er relevant for utviklingen til Ekornes ASA for å prøve å estimere verdien av selskapet. Likevel er det begrenset hvilke opplysninger jeg har tilgang til. Det vil også bety at jeg blir nødt til å foreta egne forutsetninger og antagelser for å kunne estimere verdien av Ekornes ASA. Svaret på problemstillingen vil derfor bygge på forutsetningene jeg legger til grunn. Dermed vil jeg påpeke at min konklusjon vil komme til å variere fra hva andre verdsettelses vil konkludere med.

1.2 Formål med oppgaven:

Formålet med denne oppgaven kommer klart frem i problemstillingen. Ved å foreta en regnskapsanalyse og en strategisk analyse av Ekornes ASA, ønsker jeg gjennom bruk av relevante verdsettelsesmodeller å estimere verdien av konsernet.

Dette er relevant som et avsluttende arbeid innenfor et studium i økonomi og administrasjon der jeg skal anvende kunnskaper og teori som er forankret i studiets faglige innhold.

1.3 Bedriftsbeskrivelse:

Ekornes ASA

(Alle tall og fakta i beskrivelsen av selskapet er hentet fra Ekornes' egne nettressurser, www.ekornes.no)

1.3.1 Ekornes ASA, Visjon og Forretningside'

Ekornes ASA er Nordens største møbelprodusent og eier kjente merkenavn slik som Stressless, Svane og Ekornes. Produksjon foregår i 7 forskjellige fabrikkanlegg, der 6 av disse er lokalisert i Norge og et er lokalisert i USA. Ekornes ASA er moderselskapet i Ekornes konsernet. De ulike fabrikkene er organisert etter de forskjellige produktkategoriene, mens alle fellesfunksjoner slik som økonomiforvaltning, markedsføring, innkjøp-og produktutvikling og konsernledelse ligger under moderselskapet Ekornes ASA. Stressless er at av verdens mest kjente merkenavn innen møbelbransjen, mens Ekornes og Svane begge er mest kjent innen møbelbransjen her hjemme i Norge. Ekornes ASA sine produkter selges over store deler av verden der de distribueres gjennom egne salgsselskaper i utvalgte markeder. (EKORNES)

Ekornes har ulike visjoner for de forskjellige markedene og merkevarene, men den overordnede visjonen til konsernet er:

"Å være en av verdens mest attraktive leverandører av møbler til hjemmeinnredning" (EKORNES)

Forretningsidéen: *"Ekornes skal gjennom målrettet og konsistent arbeid kontinuerlig øke verdien av merkevarene vi forvalter. Dette handler om å være tydelig på merkeinnhold, og fortelle verden om dette. Det handler også om at alle deler av selskapet må støtte opp under dette merkeinnholdet".* Forretningsidéen bygger på å tilby produkter som på pris og design appellerer til et bred publikum, samtidig som produktene skal være fremragende med hensyn til funksjon og komfort.(EKORNES)

3.1.2 Historie

Ekornes lange historie strekker seg helt tilbake til 1934. Da ble J.E. Ekornes Fjærfabrikk etablert av grunnlegger Jens Ekornes. I løpet av årene som har gått har Ekornes etter hvert utviklet seg til å bli et merkenavn innen møbelbransjen og er representert over store deler av verden. I mars 1995 ble selskapet børsnotert på Oslo Børs. Selskapets aksjekapital var på 32.231.980 kr fordelt på 6.446.396 aksjer à kr 5. Dette var starten på en periode med betydelig vekst for selskapet. Per 31.12.11 hadde Ekornes- konsernet 1577 ansatte og en totalomsetning på NOK 2757,6 mill. (EKORNES). Selskapet har etablert seg som den største møbelprodusenten i Norden, og er kjent for merkenavn som Stressless@, Ekornes@ og Svane@. Selskapet har per januar 2012 en markedsverdi på 3572,20 NOK mill. fordelt på 36 826 753 aksjer. (OSLO BØRS)

1.4 Ekornes mål og verdier:

Ekornes ASA har som mål å være blant møbelbransjens mest lønnsomme og solide aktører. På bakgrunn av dette har de satt seg følgende mål for økonomisk utvikling:

- Resultatgrad på minimum 25%
- Årlig avkastning på totalkapitalen på minimum 25%
- Egenkapitalandel på minimum 25%
- Årlig vekst i omsetning på minimum 5 % (Ekornes)

For å få bedre innsikt i selskapets økonomiske utvikling har jeg her samlet sammen en del nøkkeltall fra årsregnskapet for å kunne sammenligne opp mot målsetningene:

1.4.1 Resultatgrad de siste 6 årene:

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
21,10 %	18,40 %	17,50 %	19,50 %	18,80 %	14,30 %	13,40%

Her ser vi en oversikt over oppnådd resultatgrad de seneste 6 årene. Hvis vi sammenligner dette med målsetning ser vi at den ikke er oppnådd de seneste årene, og at resultatgraden har fått et betydelig fall i 2011.

1.4.2 Totalkapitalrentabilitet de siste 6 årene:

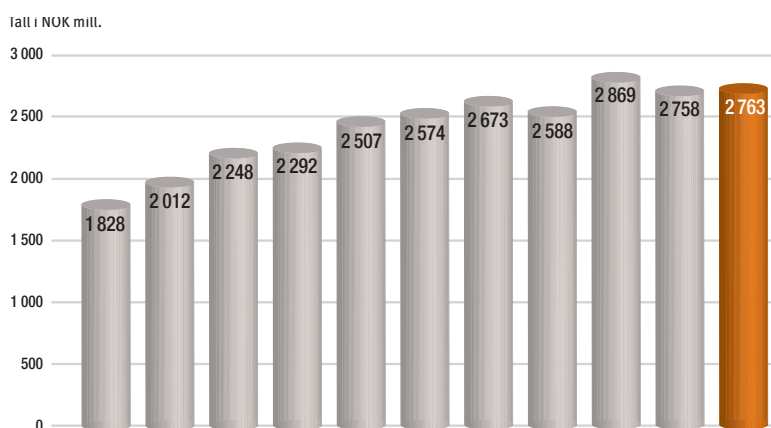
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
31,30 %	26,70 %	25,10 %	25,40 %	25 %	18 %	17,40 %

Her ser vi at selskapet oppnådde målsetning med en avkastning minimum 25% fra 2006-2010, mens i 2011 fall den under målsetning ned til 18%. Dette kan sees i sammenheng med utviklingen av resultatgrad.

1.4.3 Egenkapitalandel de siste 6 årene

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
67,20 %	69,70 %	57,50 %	76,70 %	77 %	79 %	77,90 %

Her ser vi at målsetning er oppnådd de seneste 6 årene:

1.4.4 Utvikling i omsetning de siste 10 årene:

(EKORNES)

2. Metode og dataanalyse:

(All teori hentet fra (Gripsrud, Olsson og Silkoset,2010))

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for metode og dataanalyse som blir benyttet for å svare på problemstillingen jeg har definert som grunnlag for denne bacheloroppgaven.

En metode betyr en planmessig framgangsmåte(Gripsrud, Olsson og Silkoset,2010). Det vil si en prosess med bruk av hensiktsmessige metoder og framgangsmåter for å framskaffe kunnskap og svar om det vi ønsker å finne ut.

2.1 Analyseformål og undersøkesspørsmål

I den forberedende fasen av en forskningsprosess bør man definere hva formålet med analysen er. Altså, hva ønsker jeg å få svar på, og hvorfor er dette aktuelt? Grunnen til at dette er aktuelt er fordi jeg skriver en bacheloroppgave innen økonomi og administrasjon, og dette temaet treffer fagområder som studiet bygger på. I den sammenheng har jeg definert følgende problemstilling: ”Hva er verdien av Ekornes aksjen?”. Problemstillingen en formuler kort og presist, og det kommer tydelig fram hva jeg ønsker og få svar på gjennom forskningsprosessen; nemlig hvilken verdi aksjene til Ekornes ASA har. Deretter har jeg definert en rekke undersøkesspørsmål som jeg mener er viktig å besvare for å komme fram til en mest mulig korrekt konklusjon på problemstillingen.

Undersøkesspørsmål:

- Hvor sterk posisjon besitter Ekornes på møbelmarkedet?
- Hvordan er Ekornes’ økonomiske situasjon, hvordan har utviklingen vært, og hvordan vil utviklingen bli?
- Hvordan er utviklingen i møbelbransjen, og hvordan blir Ekornes påvirket av denne?
- Hvilke eksterne og interne forhold påvirker Ekornes’ konkurransevne, og i hvilken grad?

Disse er alle undersøkesspørsmål som skal analyseres og belyses for å komme fram til en konklusjon på hovedproblemstillingen.

2.2 Design og databehov:

Med design menes det en beskrivelse av hvordan hele forskningsprosessen skal utføres for at man skal kunne løse den definerte problemstillingen. I den forbindelse er det avgjørende at man vet hvilke type data man trenger, hvordan disse dataene skal framskaffes, og ikke minst hvordan de skal behandles og analyseres. Et design omfatter alle stadiene i en forskningsprosess etter at formålet er definert, og fungerer dermed som en skisse for hvordan prosessen skal løses. Når man skal velge design er det avhengig av hvor mye kunnskap man har om

området, og hvilke ambisjoner man har med tanke på å analysere og begrunne sammenhenger. Det er vanlig å skille mellom tre hovedtyper av forskningsdesign;

- Eksplorativt(Utforskende)
- Deskriptivt(Beskrivende)
- Kausalt(Årsak – virkning)

Som det framkommer av problemstillingen min, ønsker jeg å finne verdien på Ekornes aksjen. Dermed vil det vær et deskriptivt forskningsdesign som vil vær mest aktuelt for denne oppgaven. Et slikt design forutsetter at man har grunnleggende forståelse for problemområdet, der formålet med designet er å beskrive en situasjon på et bestemt område. Det kan eksempelvis være nivået på en enkel variabel eller sammenhengen mellom flere variabler man ønsker å belyse.

2.3 Datainnsamling:

Videre i prosessen må man gjøre rede for hvilke metoder for datainnsamling man benytter for å skaffe til veie den informasjonen man trenger. Her skilles det mellom kvalitative og kvantitative metoder. Kvantitative metoder innebærer innsamling av data der dataen uttrykkes i tall og mengdeenheter. Typisk kvantitativ data vil eksempelvis være regnskapstall. Kvalitativ metoder vil være datamateriale som ikke er tall og mengder, men kan eksempelvis være dokumentanalyse, kommunikasjon med mennesker, lyd, bilder etc.

Det er problemstillingen som bestemmer hvilken metode som vil være mest gunstig å benytte, men som oftest vil både kvalitative og kvantitative metoder kunne kombineres når man skal svare på en problemstilling.

Videre når man skal samle inn data skiller vi mellom primær- og sekundærdata. Primærdata vil si data som er spesielt tilpasset og samlet inn med tanke på vårt forbruk. Det vil si informasjon som man skaffer til veie for første gang gjennom å oppsøke den primære kilden. Det kan eksempelvis framskaffes gjennom intervjuer, observasjoner, spørreundersøkelser etc. Sekundærdata innebærer data som er samlet inn av andre og som i utgangspunktet har blitt brukt til andre formål. Slike data kan eksempelvis være årsrapporter, forskningsartikler etc.

I denne oppgaven har jeg utelukkende benyttet meg av sekundærdata hentet fra årsrapporter, nettressurser osv. Ekornes ASA er som kjent et børsnotert selskap som dermed er pålagt å offentliggjøre all informasjon som har påvirkning på

børsverdien. Dermed har jeg hatt stor tilgjengelighet på mye informasjon som er relevant og nødvendig for min besvarelse av problemstillingen. Jeg har også benyttet meg av både kvalitative og kvantitative metoder. Store deler av oppgaven bygger på økonomiske regnskapstall der jeg har tolket og analysert Ekornes sin økonomiske situasjon gjennom kvantitativ sekundærdata i form av årsrapporter, regnskapstall og børsnoteringer. I tillegg har jeg gjennomført en såkalt strategisk analyse av bedriften, der jeg har måttet gå igjennom kvalitative sekundærdata i form av artikler, bransjeforhold, makroøkonomiske forhold, markedssituasjon etc.

2.4 Dataanalyse:

Etter at man har innhentet den dataen man trenger, må den bearbeides og analyseres. For å gjøre dette arbeidet lettere bør man må aller først skaffe seg en totaloversikt over dataene man besitter. Dette for å kunne redusere og vurdere hvilke av dataene man faktisk trenger å analysere og tolke. Videre når man har selektert hvilke datamaterialer man skal benytte starter man analyseprosessen. Analyse av kvalitativ data skjer gjennom bearbeidelse og fortolkning av skriftlige dokumenter, intervjuer etc, mens kvantitativ data analyseres gjennom tallbehandling. Datarensing er spesielt viktig ved analyse av kvantitative data. Poenget med dette er å rense unna eventuelle feil eller feilkodinger i datamatriksen (Gripsrud, Olsson og Silkoset, 2010)

I mitt tilfelle har jeg som sagt gjennomført analyser både av kvalitativ og kvantitativ data. Gjennom en analyse av Ekornes sin strategiske situasjon har jeg analysert eksterne og interne forhold, samt muligheter, trusler, styrker og svakheter. Dette har jeg gjort gjennom å bruke ulike analyseverktøy slik som "Porters Five Forces", SWOT-analyse, og en resurssanalyse.

I tillegg til den strategiske analysen, har det også vært nødvendig med en regnskapsanalyse. Dette for å få en oversikt over Ekornes sin økonomiske situasjon og for å kunne si noe om fremtidig utvikling. Analysing av regnskapstall står veldig sentralt i en verdsettingsprosess. Her har jeg benyttet meg av ulike analysemetoder der jeg kommer fram til det jeg mener er det viktigste nøkkeltallene for å kartlegge den økonomiske situasjonen. Det innebærer analyser av rentabilitet, finansiering, likviditet, soliditet og lønnsomhet.

2.5 Rapportering:

Som siste ledd i en forskningsprosess kommer rapporteringen. Rapporten er ment å vise formålet med undersøkelsen, fremgangsmåte og konklusjon på problemstillingen. I dette tilfellet skal rapporten leveres som en bacheloroppgave, der det foreligger klare retningslinjer og regler for hvordan oppgaven skal utformes.

3. Verdsettingsmodeller:

3.1 Innledning

I dette kapitlet vil det bli presentert generell teori rundt ulike verdsettingsmodeller. Verdsetting av en bedrift er en prosess som står veldig sentralt i forbindelse med mange ulike situasjoner. Eksempler på slike situasjoner kan være:

- Kjøp og salg av bedrifter eller deler av bedrifter.
- Utløsning av minoritetsaksjonærer.
- Fusjoner, for å fastsette bytteforhold.
- Fisjoner, for å fastsette reell verdi av utfisjonert nettformue.
- Fordeling av aksjer mellom arvinger i en generasjonsskiftesituasjon.
- Eiendomstaksering.
- Emisjoner, beregning av emisjonskurs

(Boye, Dahl, 1997)

I alle de tenkte senarioene som er nevnt over står verdsetting som en sentral prosess. Det som er viktig å nevne er at verdsetting på ingen som helst måte fungerer som noen eksakt vitenskapelig prosess der man kan regne seg frem til en "riktig" verdi. Verdien man tilslutt kommer frem til vil være avhengig av ulike forutsetninger man legger til grunn. For at man på en best mulig måte skal kunne ta rimelig forutsetninger er man nødt til å gjennomføre en grundig analyse av forhold som er knyttet opp mot virksomheten man verdsetter.

Slike forhold vil normalt være:

- Hvilken type virksomhet man verdsetter.
- Markeds- og bransjeutsikter.
- Produkter og produktkvalitet.
- Finansielle forhold og utvikling.
- Makroøkonomiske forhold.
- Markedsposisjon og konkurrentanalyse
- Virksomhetens ressurser.

Disse forholdene vil senere i oppgaven bli analysert i en strategisk- og en regnskapsanalyse. På bakgrunn av analyse vil jeg så velge hvilken metode jeg vil bruke i min verdivurdering av Ekornes. I hovedsak skiller vi verdsettingsmetoder inn i to hovedgrupper, inntjeningsbaserte og balansebaserte modeller.

3.2 Inntjeningsbaserte modeller:

Det finnes en rekke forskjellige verdsettelsesmodeller der man tar utgangspunkt i et selskaps inntjening. Her skiller vi gjerne mellom:

- Dividendemodeller
- Kontantstrømbaserte modeller
- Resultatbaserte modeller

De ulike modellene skiller seg kraftig fra hverandre i oppbygging. Det kreves også at en del forutsetninger legges til grunn for at de ulike modellene kan brukes med en rimelig grad av presisjon. Generelt kan vi si at det er følgende forhold som taler for bruk av slike inntjeningsbaserte modeller:

- I det lange løp er ikke et selskap mer verdt enn den verdien selskapet klarer å forrente med et avkastningskrav som reflekterer risiko hos alle parter i en transaksjon
- Verdien er avhengig av oppfattet risiko hos alle parter
- Verdien for en part er den verdien selskapet kan forrente, neddiskontert med interessentens avkastningskrav

I tillegg er det en del momenter som taler i mot bruk av inntjeningsbaserte modeller:

- Framtidig inntjening er alltid usikker og vanskelig å estimere
- Det er vanskelig å predikere hvor lenge inntjeningen kan vedvare, og hvilke investeringer som kreves for å opprettholde inntjeningen.
- Avkastningskravet er vanskelig å estimere, og verdiestimatet er veldig sensitivt for størrelsen på avkastningskravet.

(Praktisk økonomi & Finans nr. 2/ 2011)

3.2.1 Dividendemodeller

(Dividende = Aksjeutbytte)

Dividendemodeller er sjelden brukt ved verdivurdering her hjemme i Norge. Slike modeller benyttes i mye større grad i USA, der dette kan ha en sammenheng med at amerikanske selskaper utdeler en større andel av

overskuddet til sin aksjonærer enn norske selskaper. Likevel er det mye som tyder på at norske aksjeselskaper stadig legger større vekt på utbytte, og dette kan medføre hyppigere bruk av dividendemodeller også i Norge (Boye Knut, Dahl A. Gunnar, Verdssettelse i teori og praksis 1997)

Teoretisk kan verdien av en aksje ved bruk av dividendemodeller beregnes slik:

$$P_0 = \sum_{t=1}^{\infty} \frac{D_t}{(1+k)^t}$$

- P_0 = Verdien av en aksje, evt verdien av selskapets egenkapital
- D_t = Forventet dividende pr. aksje i år t , evt totalt utbetalt dividende til dagen aksjonærer
- K = Avkastningskravet

(Boye, Dahl 1997)

Det vil sannsynligvis være problematisk og utfordrende å prognostisere dividende for en aksje for all framtid. Derfor er det vanlig å gjøre visse forenklinger ved bruk av en dividendemodell. Eksempelvis kan man ta forutsetninger om at dividenden vil øke prosentvis like mye hvert år i all framtid. Da vil modellen kunne omskrives til denne formen (Gordons formel):

$$P_0 = \frac{D_1}{k - g}$$

g = Årlig prosentvis vekst i dividenden.

Som vi ser ut i fra modellen kan den ikke brukes dersom veksten i dividenden er større eller lik avkastningskravet. Modellen viser også at verdien av aksjen øker jo høyere forventet vekst er, og at verdien avtar dersom avkastningskravet øker. Avkastningskravet påvirkes blant annet av risiko. Det vil si at jo høyere risikoen er, desto høyere blir avkastningskravet.

Det vil likevel være urealistisk å forvente at veksten vil vedvare i samme tempo for selskaper der veksten er meget høye eller lav. For slike selskaper kan man forutsette at dividenden vokser sterkere/svakere enn for et gjennomsnittsselskap i en periode, for deretter vokse omtrent i samme tempo som økonomien i senere år. Hvis vi legger den forutsetningen til grunn kan det være nyttig å benytte en to-vekst-modell. Pris/bok-modellen er en slik variant. Modellen er egnet å bruke

dersom det forventes høy eller lav avkastning de nærmeste årene, der avkastningen senere forventes å tilsvare avkastningskravet til aksjonærene (Boye og Dahl, 1997).

Modellen kan framstilles slik:

$$P_0 = B_0 + B_0(r - k) \frac{(1 + k)^n - (1 + g)^n}{(1 + k)^n(k - g)}$$

$$P_0/B_0 = 1 + (r - k) \frac{(1 + k)^n - (1 + g)^n}{(1 + k)^n(k - g)}$$

B_0 = Bokført verdi for egenkapitalen på tidspunkt 0, r = Avkastning i perioden med lav/høy avkastning, g = Veksten i dividenden i perioden

Normalt ved bruk av dividendemodeller forutsettes det at den finansielle risikoen holder seg konstant. Det vil si et konstant avkastningskrav (Boye, Dahl, 1997).

3.2.2 Kontantstrømbaserte modeller

Enkelt forklart går kontantstrømbaserte modeller ut på å estimere framtidige kontantstrømmer, enten til totalkapitalen (egenkapital + rentebærende gjeld), eller direkte til egenkapitalen. Deretter neddiskonteres disse kontantstrømmene med et relevant avkastningskrav, der nåverdien representerer verdien på verdsettelsestidspunktet. I følge Boye og Dahl (1997) hevder de at kjøp av et selskap er ensbetydende med å kjøpe selskapets fremtidige kontantoverskudd, og dermed at den korrekte måten for beregning av et selskaps verdi er ved bruk av kontantstrømbaserte modeller. Ved bruk av kontantstrømbaserte modeller skilles det gjerne mellom totalkapitalmetoden og egenkapitalmetoden.

Ved bruk av egenkapitalmetoden for å beregne egenkapitalen direkte, kan det oppstå problemer med å fastsette avkastningskravet. Dette fordi den finansielle risikoen ikke er kjent (egenkapitalandel). Dermed blir det også problematisk å justere avkastningskravet dersom den finansielle risikoen endres. Det er lettere å beregne avkastningskravet til den totale kapitalen. Dette fordi avkastningskravet er lite påvirket av finansieringen. En annen ting som taler for bruk av totalkapitalmetoden er at det er lettere å beregne kontantoverskuddene til totalkapitalen. På basis av dette vil det i de fleste tilfeller være enklest å beregne totalverdien på selskapet, for så å trekke fra rentebærende gjeld for å finne

egenkapitalen. Når man benytter slike kontantstrømbaserte modeller er det som oftest aktuelt å beregne fremtidsbudsjetter for en tidsperiode på 7-10 år frem i tid. Deretter må det anslåes en verdi ved budsjettperiodens slutt, der man beregner terminalverdien. Dette kan gjøres ved å bruke Gordons formel, som er en konstant-vekst-modell der man eksempelvis forutsetter at kontantoverskuddene vokser i takt med inflasjonsmål. (Boye og Dahl 1997,)

3.2.3 Egenkapitalmetoden

Ved bruk av egenkapitalmetoden tar man utgangspunkt i årsresultatet etter skatt, og kontantstrømmene kan beregnes på følgende måte:

$$\begin{array}{l}
 \text{Resultat etter skatt} \\
 + \text{ Avskrivninger} \\
 - \text{ Investeringer} \\
 - \text{ Økning omløpsmidler} \\
 + \text{ Økning rentefri gjeld} \\
 + \text{ Økning rentebærende gjeld} \\
 \hline
 \Rightarrow \text{ Kontantstrøm}
 \end{array}$$

3.2.4 Totalkapitalmetoden

Ved bruk av totalkapitalmetoden beregnes kontantoverskuddene som blir tilgjengelige til å betjene egenkapitalen og rentebærende gjeld. Beregningen av kontantoverskuddene kan gjøres slik:

$$\begin{array}{l}
 \text{Driftsresultat} \\
 - \text{ Skatt} \\
 \\
 + \text{ Avskrivninger} \\
 - \text{ investeringer} \\
 - \text{ Økning omløpsmidler} \\
 + \text{ Økning rentefri gjeld}
 \end{array}$$

3.2.5 Resultat/ multippelbaserte metoder

I følge Knut Boye og Gunnar A. Dahl i ”Verdsettelse i teori og praksis” fra 1997 hevdes det at den mest korrekte bedriftsøkonomiske måten å verdsette et selskap på er ved bruk av kontantstrømbaserte modeller, der man neddiskonterer selskapets fremtidige netto kontantstrømmer. Resultatmodeller er derimot mindre nøyaktige modeller der det forutsettes at resultatene som kapitaliseres representerer en tilnærming til fremtidige netto kontantstrømmer(Boye, Dahl, 1997).

3.2.6 Normalresultatmetoden

En av de mest anvendte resultatmodellene er normalresultatmetoden. Den går i praksis ut på å beregne et normalisert inntjeningsnivå basert på de ressursene virksomheten besitter på verdsettelsestidspunktet. Det normaliserte resultatet beregnes ved at man tar utgangspunkt i historiske årsresultater, samt budsjetter for gjerne ett til to år fram i tid. Før man beregner det normaliserte resultatet justeres de budsjetterte- og bokførte resultatene for unormale poster, forsømte kostnader og poster av engangskarakter. Dette kan eksempelvis være:

- aktivitetsområder som har påvirket tidligere resultat, men som ikke eksisterer i fremtiden
- unormalt store kostnader knyttet til forskning, markedsføring etc.
- Kunstig lave/høye lønninger som ikke representerer situasjonen i fremtiden.
- Etc.

Ut i fra analyser og justeringer av historiske resultater og fremtidige budsjetter beregnes et normalresultat som måles i verdsettingstidspunktets kroneverdi. Dette normalresultatet kapitaliseres med et avkastningskrav som gjenspeiler risikoen som er knyttet opp mot sannsynligheten for å oppnå normalresultatet, og lengden på tidsperioden den normaliserte inntjeningen kan forventes å skapes. Siden normalresultatet er målt i faste kroner er det viktig at det kapitaliseres med et realavkastningskrav. Det vil bety at inflasjonskompensasjonen i avkastningskravet må justeres ut. Ved bruk av normalresultatmetoden må følgende forhold estimeres:

- Tidsperiode for kapitalisering
- Fremtidig normalresultat
- Avkastningskrav
- Fremtidig realvekst i normalresultatet
- Ved bruk av begrenset tidshorisont må eventuell restverdi ved slutten estimeres.

For at normalresultatmetoden skal kunne brukes med en størst mulig grad av presisjon er det viktig at faktorene som skal estimeres er velbegrunnet og godt dokumentert. Dette for at små endringer i enkelte variabler vil kunne forårsake betydelige endringer i verdiestimatet. (Boye og Dahl, 1997)

3.2.7 P/E – metoden(*Price to earnings*)

P/E- faktoren kan illustreres slik:

$$P/E = \text{Markedspris pr. aksje} / \text{Resultat pr. aksje}$$

P/E- metoden er en ofte praktisert variant av avkastningsverdimetoden. Metoden innebærer at resultatet før ekstraordinære poster fratrukket skatt multipliseres med en P/E faktor. P/E-faktoren er ment å reflektere risiko og potensialet for vekst. Faktoren brukes som et analytisk nøkkeltall for børsnoterte aksjer der faktoren kartlegger forholdet mellom aksjens kursverdi og resultat. P/E- tallet er en faktor som varierer kraftig mellom bransjer og bedrifter. Grunnen til dette er at metoden sammenligner P/E- tallet med selskaper som det er naturlig å sammenligne seg med. Det vil ofte være børsnoterte selskaper som opererer innenfor samme virksomhet og bransje. Dette kan i noen tilfeller være problematisk da børsnoterte selskaper ofte er diversifiserte, og at det er få bedrifter som opererer innenfor samme bransje. Det innebærer at de bedriftsspesifikke forholdene vil skille seg så mye fra de andre aktørene at relevansen i en observert P/E- faktor vil i praksis være liten. (Boye og Dahl, 1997)

3.2.8 P/B-metoden(*Price to book*)

$$P/B = \frac{\text{EK markedsverdi}}{\text{EK bokført verdi}}$$

Som illustrert i modellen ovenfor finne P/B tallet ved å dividere egenkapitalens markedsverdi med egenkapitalens bokførte verdi. P/B tallet beregnes i prosent, og sier noe om hvordan et selskap prises i forhold til egenkapitalen. Eksempelvis et P/B-tall på 0,75 indikerer at selskapet er priset til 75% av egenkapitalen. (Boye og Dahl, 1997)

3.3 *Balansebaserte modeller:*

Inntjeningsbaserte verdsettingsmodeller tar som nevnt ovenfor utgangspunkt i fremtidig inntjening og verdiskapning til virksomheten man verdsetter. Ved bruk av balansebaserte verdsettingsmodeller tar man utgangspunkt i balansen og selskapets eiendeler. De mest bruket metodene er:

- Matematisk verdi
- Substansverdi
- Likvidasjonsverdi

Generelt er det følgende forhold som taler for bruk av balansebaserte metoder:

- Eksisterer det et annenhåndsmarked for eiendelene selskapet besitter har man konkrete markedsverdier for disse eiendelene å forholde seg til.
- Allerede eksisterende eiendeler er lettere å verdsette en fremtidige inntjening.
- Dersom en kjøper er interessert i å kjøpe fysiske gjenstander eller produksjonskapasitet, vil det være mulig å vurdere alternativkost i beslutningen.

Forhold som taler i mot:

- Et selskaps verdidrivere består av langt flere faktorer enn underliggende eiendeler. Forhold som organisasjon, teknologi, kompetanse og nettverk verdsettes ikke ved bruk av balansebaserte metoder.
- En kjøper vil sannsynligvis ikke betale for underliggende substanser hvis ikke selskapet evner å forrente eiendelene.

(Praktisk økonomi & Finans nr. 2/ 2011)

3.3.1 Matematisk verdi

Matematisk verdi er en lite benyttet metode ved verdivurdering. Grunnen til dette er at den matematiske verdien uttrykker de regnskapsmessige verdien av virksomhetens egenkapital, der denne verdien baserer seg på aksjeloven/regnskapslovens vurderingskriterier. Regnskapslovens regler er basert på laveste verdis prinsipp, og dette kan føre til at reelle verdier og inntjeningsbaserte verdier fort vil kunne avvike mye fra bokført egenkapital. Dermed vil selskapet kunne verdsettes til laver verdi enn hva den reell verdien tilsier, og matematisk verdi vil dermed være av liten interesse(Boye, Dahl, 1997).

3.3.2 Substansverdi

I boka ” Verdssettelse i teori og praksis” av Boye og Dahl(1997) defineres substansverdis som; ”*Markedsverdien av eiendelene fratrukket gjeld inkludert latent skattegjeld når dette er relevant*”. I enkelte tilfeller eksistere det ikke et marked for virksomhetens eiendeler. Da blir man nødt til å erstatte markedsverdiene med gjenanskaffelsesverdier for eiendelene justert for verdiforringelse. På grunn av at verdssettelsen baserer seg på going concern-betraktninger- altså fortsatt drift, vil substansverdien beregnet på markedsverdier være å foretrekke framfor gjenanskaffelsesverdi. Substansverdimetoden kan med

fordel benytte dersom det eksisterer et annenhåndsmarked der eiendelene kan omsettes uavhengig av virksomheten. Metoden kan også brukes hvis kjøp av en bedrift er et alternativ til kjøp av eget anlegg.

Substansverdien tar utgangspunkt i den siste tilgjengelige balansen ved verdsettingstidspunktet. Denne verdien korrigeres for mer- eller mindreverdier i selskapets eiendeler og gjeld. Omløpsmidler og gjeld vil som regel være greie å verdsette, da det som oftest foreligger markedsverdier. Den største utfordringen ligger som oftest i vurdering av anleggsmidlene. Det finnes som regel betydelige verdier i anlegg og tomter utover hva regnskapsmessig verdi tilsier. Derfor vil taksering ofte være nødvendig når substansverdien av anleggsmidler skal vurderes. (Boye Knut, Dahl A. Gunnar, Verdsettelse i teori og praksis 1997)

3.3.3 Likvidasjonsverdi(Realisasjonsverdi)

Likvidasjonsverdien tar på samme måte som ved bruk av substansverdien utgangspunkt i bokført egenkapital basert på siste tilgjengelige balanse. I motsetning til substansverdien som forutsetter going concern, brukes likvidasjonsverdien ved avvikling av selskap, der verdien reflekterer det teoretiske laveste beløpet eierne sitter igjen med dersom virksomheten avvikles. Verdien tar utgangspunkt i bokført verdi korrigert for realisasjonsverdier for eiendeler og gjeld. Dette innebærer at likvidasjonsverdien nærmest utelukkende blir lavere enn substansverdien. Grunnen til dette er at man beregner de verdiene man kunne ha oppnådd for de enkelte eiendelene i markedet uavhengig av den driften som er i virksomheten. Disse verdiene vil som oftest være lavere enn bokført verdi(Praktisk økonomi & Finans nr. 2/ 2011). I tillegg vil det også medføre ekstra kostnader knyttet til avvikling og likvidasjon som ikke beregnes ved substansverdiberegninger.

4. Avkastningskravet

Avkastningskrav er prisen for bruk av kapital og reflekterer forventet avkastning på tilsvarende risikable investeringer(Boye og Dahl 1997). Det vil si den nødvendige avkastningen eller kompensasjonen en investor krever tilbake ved å foreta en investering. Dermed bør ikke en investering gjennomføres dersom avkastningen er lavere enn avkastningskravet(Bredesen 2005). Avkastningskravet står sentralt i en markedsøkonomi og brukes blant annet som diskonteringsrente ved verdsetting av bedrifter eller prosjekter(Boyes og Dahl 1997).

Boye og Dahl(1997) presiserer at fastsettelse av et avkastningskrav på ingen måte er noen eksakt vitenskap, og at prosessen krever en god blanding av teori og sunn fornuft. Jeg skal nå ta for meg en del teori rundt avsetting av et avkastningskrav

4.1 Kapitalverdimodellen(KVM)

Kapitalverdimodellen eller ”Capital Asset Pricing Model” er en mye brukt modell når man skal beregne avkastningskravet til egenkapitalen. Det er vanlig å ta utgangspunkt i kapitalverdimodellen når man skal beregne risikotillegg og kapitalkostnaden for et prosjekt(Bredesen, 2005). Ved bruk av kapitalverdimodellen forutsettes det at egenkapitalkostnaden består av to elementer- risikofri rente og en risikopremie. Risikopremien reflekterer kompensasjon for den systematiske risikoen som en investor påtar seg ved en investering. Modellen viser sammenhengen mellom systematisk risiko og avkastningskravet. Det vil si at hvis en investor skal være villig til å investere egenkapital i et prosjekt, må investoren oppnå en avkastning som er gitt ved:

$$r_e = r_f + \beta_e \cdot [E(r_m) - r_f]$$

der:

r_e = Egenkapitalkostnaden eller avkastningskravet for EK, r_f = Risikofri rente, β_e = Betaverdien for EK, $E(r_m)$ = Forventet avkastning på markedsporteføljen m
(Bredesen Ivar, *Investering og finansiering* 2005)

Som nevnt over viser kapitalverdimodellen sammenhengen mellom systematisk risiko og avkastningskravet, der avkastningskravet reflekterer tre forhold:

- Pengenes tidsverdi. Den risikofrie renten skal kompensere for nyttetap ved utsatt konsum, og for effekten av inflasjon uten å trekke inn risiko.
- Markedets risikopremie, som viser hvordan markedet prissetter risiko.
- Systematiske risikoen til et investeringsobjekt må ved beta(β)

4.2 Avkastningskrav til totalkapitalen(WACC)

Ved verdsetting av en virksomhet eller et prosjekt diskonteres ofte kontantstrømmer til totalkapitalen(Totalkapitalmetoden). For at dette skal være mulig trenger man et totalavkastningskrav som reflekterer den avkastningen investeringen må gi over tid for å betjene kravene fra både eiere og kreditorer(Boye og Dahl 1997). Dette avkastningskravet kan finnes ved bruk av ”Weighted Average Cost of Capital”-WACC:

$$WACC = r_t = r_e \cdot \frac{E}{V} + r_g \cdot (1 - s) \cdot \frac{G}{V}$$

R_t = totalkapitalkostnaden, R_e = Egenkapitalkostnaden, E/V =

Egenkapitalandelen, G/V = Gjeldsandelen, $(1-s)$ = Skattesats, E = Markedsverdi av EK, G = Markedsverdi av Gjeld, V = Total markedsverdi av selskapet

5. Strategisk Analyse:

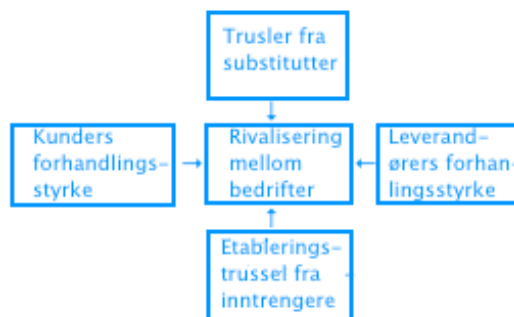
Dette kapitlet vil bestå av en strategisk analyse av Ekornes ASA sine interne og eksterne forhold. Dette for å kartlegge konsernets muligheter og trusler i markedet de opererer i, og få en bedre oversikt over selskapets styrker og svakheter. Denne analysen vil være viktig for å kunne si noe om hvilken posisjon Ekornes befinner seg i og hvordan utviklingen vil komme til å bli.

5.1. Eksternanalyse

En analyse av Ekornes eksterne forhold er en sentral og viktig del i den strategiske analysen. Gjennom å analysere markedet bedriften opererer innenfor ønsker jeg å få et klarere svar på hvilken posisjon bedriften innehar i forhold til andre aktører, og hvordan denne posisjonen påvirker Ekornes ASA strategiske valg og verdiskapning. Analyseverktøyet jeg vil benytte i den eksterne delen av strategianalysen vil være Porters Five Forces.

5.1.2 Porters Five Forces

”Porters Five Forces”, eller ”Porters fem krefter” er et analyseverktøy utviklet av Harvard-økonomen Michael Porter i 1980. Metoden brukes til å analysere bransje- og konkurransekraftene i et marked, og analysen vil gi svar på hvor store verdier som skapes innenfor en bedrifts konkurransearena, og hvilke aktører innenfor denne konkurransearenaen som er i sterk nok posisjon til å hente ut disse verdiene. De ulike aktørene det er snakk om her vil være konkurrenter, inntrengere, substitutter, leverandører og kunder og kan illustreres slik: (Løwnendahl og Wenstøp, 2012)

(I vedlegg 1 finnes det en bredere presentasjon av modellen)

5.1.3 Analyse av Ekornes ASA ved bruk av "Porters Five Forces-modellen"

(Analysen er gjort med grunnlag i årsrapporter og fakta fra Ekornes sine nettressurser)

Konkurrentanalyse av møbelmarkedet:

Den Norske møbel og interiørindustrien består av rund 500 bedrifter, som i 2011 produserte møbler og interiør form om lag 15 milliarder kr. Av denne produksjonen ble om lag 5,3 milliarder(35%) eksportert. Litt over 1/3 av industrien er lokalisert i Møre og Romsdal, og resten av industrien er spredt rundt om i Sør-Norge. Industrien består i hovedsak av små og mellomstore bedrifter. Det eksisterer likevel noe store konsern, der Ekornes ASA har befestet en posisjon som Nordens største møbelprodusent.

(<http://www.insidenorway.no/norsk-industri-moebel-interioer>)

Konkurransenintensiteten i møbelmarkedet er relativt høy med om lag 500 bedrifter som opererer på konkurransearenaen her i Norge. Størsteparten av disse bedriften defineres som små og mellomstore bedrifter. Markedet består også av større aktører slik som Ekornes, Hjellegjerde og Stokke. For Ekornes si del som er Nordens største møbelprodusent er det likevel kun Hjellegjerde som jeg velger å definere som en reell konkurrent på det norske marked. Internasjonalt er konkurransebildet preget av mange små og mellomstore leverandører, der brorparten er fra Asia. I årsrapporten fra 2012 skriver Ekornes selv at det ikke finnes noen reell konkurrent til Stressless® på det globale markedet. Likevel eksisterer det en trussel av kopiprodukter og misbruk av selskapets merkenavn. Ekornes har en aktiv holdning for beskyttelse av teknologi, design og merkenavn. Disse rettighetene er registrert i mer enn 40 land, og eventuelle overtredelser blir konsekvent fulgt opp, skriver Ekornes i sin årsrapport fra 2012.

Inntrengeranalyse:

Møbelbransjen er en bransje der vi allerede har mange aktører som er etablert på markedet, og som domineres av noen få store aktører med velfungerende varemerker. Dermed vil en nyetablering på markedet ville bety at man må komme opp med et produkt som er innovativt og skiller seg ut fra det som allerede eksisterer på markedet. En slik nyetablering vil også bety store kostander i oppstartsfasen da produktene skal markedsføres og distribueres ut til markedet. Produktdifferensiering er også en inngangsbarriere som vil møte nyetableringer på møbelmarkedet. Ekornes har sammen med andre møbelprodusenter eksistert på markedet over lang tid, og har klart å skape et rykte og en posisjon som er vanskelig å konkurrere mot. Ekornes besitter en meget sterk posisjon på markedet, og spesielt Stressless®-kolleksjonen står sterkt globalt, der Nord-Amerika og sentral-Europa er de viktigste markedene. Likevel oppstår det stadig nye leverandører, spesielt fra lavkostland i Asia. Disse aktørene kommer med produkter som etterligner allerede eksisterende produkter på markedet. Dette er en situasjon Ekornes overvåker nøye og er aktiv på å beskytte seg selv mot kopieringsforsøk og misbruk av designe og varemerker.

Ut i fra dagens markedssituasjon er det ingen umiddelbar fare for at mulige inntrengere kan utfordre Ekornes sin posisjon på markedet med det første. Selv om markedssituasjonen er preget av noe ustabilitet de seneste årene, befester fortsatt Ekornes sin sterke posisjon der lønnsomheten er blant de høyeste i bransjen. Den største trusselen på sikt vil være nye leverandører fra Asia. Det er et marked Ekornes overvåker nøye og er bevisste på. Videre sier Ekornes i sine årsrapporter at de stadig jobber med å utvikle seg på alle plan i organisasjonen for å videre forsterke sin posisjon og henge med på utviklingen i markedet. Dermed vil jeg vurdere trusselen fra inntrengere som relativt liten, og at Ekornes' posisjon i markedet er meget sterk.

Substituttanalyse:

På møbelmarkedet finnes det naturligvis andre leverandører som konkurrerer med Ekornes sine produkter. Derimot klarer jeg ikke å identifisere direkte substitutter til produktene Ekornes tilby. Det finnes etter min oppfatning ingen naturlige substitutter til hvilestoler, sofaer og madrasser, og derfor velger jeg å se bort i fra

denne konkurransekraften som en trussel mot Ekornes' sin posisjon på konkurransearenaen.

Kundenes forhandlingsmakt:

Når vi nå skal analysere Ekornes sine kunder vil dette i stor grad innebære forhandlere som den største kundegruppen. Ekornes distribuerer sine produkter gjennom eksterne møbelforhandlere, i hovedsak gjennom Møbelringen og Living, men også gjennom frittstående forhandlere av møbler og madrasser. Derfor vurderer jeg Ekornes sine forhandlere som den viktigste kundegruppen selskapet må forholde seg til.

I årsrapporten for 2012 skriver Ekornes at arbeidet med å optimalisere distribusjonsstrukturen er en kontinuerlig prosess. Dette for å øke det totale antall forhandlere, men også for å kompensere for forhandlere som har falt bort på grunn av generelle bransjeforhold, eller som Ekornes har valgt å avslutte samarbeid med. Videre poengteres det at de benytter seg av avanserte analyseverktøy for å sikre at potensialet til forhandlerne er så stort at deres distribusjonsstrategi oppleves som selektiv og sterk, slik at Ekornes kan opprettholde høyt fokus og prioritering hos sine forhandlere. Videre på sine nettressurser definere Ekornes sin markedsstrategi inn mot forhandler slik:

” Ekornes skal, i alle markeder, distribuere sine merkevarer gjennom solide og selektivt utvalgte distribusjonskanaler. Dette kan være kjeder, frittstående forhandlere eller annen relevant distribusjon. Dette skal optimaliseres slik at prioritet hos forhandlerne opprettholdes, samtidig som vi har tilstrekkelig tilgjengelighet for konsumenten.

Selektivitet og klart definerte markeds- og produktkonsepter skal gi grunnlag for å etablere forretningsforhold som forplikter både forhandler og Ekornes. Hensikten er å gi hver enkelt forretningspartner motivasjon, og egeninteresse, til å investere i Ekornes sin merkevarebygging og markedskonsept. Konseptet omfatter blant annet:

- 1. Bruk av studioløsning for å sikre mest mulig effektiv utstilling og salg av produktene.**
- 2. Markedsføring basert på tett samarbeid og kostnadsdeling mellom Ekornes og forhandler.**
- 3. Grundig opplæring og oppfølging av den enkelte salgsrepresentant.**

4. Fokus på å gjøre Ekornes sine merkevarer kjent blant konsumentene.

5. Basere kommunikasjonen på differensierende produktfordeler.

6. Analytisk tilnærming til valg av medier for kommunikasjon som baseres på en klar oppfatning om målgrupper og hvordan de mest effektivt kan nås.

Det er en viktig målsetning for Ekornes at våre produkter er de mest lønnsomme våre forhandlere har i sine butikker. På den måten gir samarbeidet det beste grunnlag for videre utvikling og vekst til glede for begge parter.”

(Ekornes)

Strategien til Ekornes er tydelig på at samarbeidet med forhandler skal være sterkt og lønnsomt for begge parter. Dette er med på å gi Ekornes høy prioritet hos sine forhandlere, og dermed også et sterkt og tett samarbeid der begge parter er gjensidig avhengig av hverandre. Selv om størsteparten av Ekornes' sine produkter distribueres og selges gjennom få, men store møbelforhandlere kan man være sårbare hvis en av forhandlerne velger å avbryte samarbeidet. Likevel oppfatter jeg ikke det som en reell trussel da Ekornes sine varemerker er viktige og står sterkt hos både Møbelringen og Living. I 2006 valgte Ekornes å bryte med Skeidar, som er en relativt stor møbelforhandler. Det viser at selv om Ekornes distribuerer gjennom få forhandlere sitter de med mye makt og har faktisk mulighet til å bryte med en så stor forhandler som Skeidar. Dermed vurderer jeg ikke kundenes forhandlingsposisjon å være veldig sterk ovenfor Ekornes, og at dette ikke utgjør noen stor trussel mot Ekornes sin konkurranseevne.

5.2 Internanalyse

I motsetning til den eksterne analysen skal jeg nå analysere Ekornes' interne forhold. Der den eksterne analysen tar utgangspunkt i omgivelsene rundt, tar den interne analysen utgangspunkt i hvordan et skape merverdi med hovedfokus på interne ressurser (Løwnendahl og Wenstøp, 2012). Analyseverktøyet jeg vil bruke er en SWOT-analyse. Dette er et analyseverktøy for både interne og eksterne forhold. Det interne dele går ut på å analysere bedriftens styrker og svakheter, mens den eksterne delen analyserer muligheter og trusler i markedet.

5.2.1 Styrker

En av Ekornes største styrker er et godt renome' og et sterkt merkenavn. Dette er med på å gi selskapet økt konkurransekraft og en sterk posisjon i markedet. Dette

kommer tydelig fram i årsrapporten fra 2012 der Ekornes beskriver sin lønnsomhet som bland den beste i bransje på tross av urolige og utfordrende markedsforhold. Dette forteller at selskapet har en sterk posisjon i markedet, og at dette er en av deres største ressurser. Videre er selskapet stadig opptatt av utvikling av ny teknologi for å bedre produksjonskapasitet og produktutvikling. Jeg velger også å definere selskapets relasjoner til sine samarbeidspartnere som en styrke. Ekornes er opptatt av å opprettholde et bærekraftig samarbeid til sine forhandlere for å skape lønnsomhet for begge parter.

5.3 Oppsummering strategisk analyse

Gjennom å analysere Ekornes' strategiske situasjon kan jeg konkludere med at selskapet besitter en sterk posisjon i møbelbransjen. Ekornes, med sitt sterke merkenavn og gode renome' er blant de mest lønnsomme innen sin bransje, på tross av vanskelige markedsforhold. Markedet består av få aktører som kan true Ekornes' posisjon, der nyetableringer fra lavkostland i Asia representerer den største trusselen på sikt. Med utgangspunkt i den strategiske analysen og Ekornes strategiske posisjon vil jeg vurdere framtidsutsiktene å være gode.

6.Regnskapsanalyse

Regnskapsanalyse er en systematisk bearbeidelse av regnskapsdata. Formålet med en slik analyse er å si noe om bedriften økonomiske utvikling og stiling. Regnskapsanalyse kan defineres slik: ” Alle teknikker som benyttes for å kartlegge og belyse en bedrifts økonomiske utvikling og stilling”

Hvorfor er det aktuelt å foreta en regnskapsanalyse i en verdivurdering av et selskap?

Å foreta en regnskapsanalyse av Ekornes er en sentral prosess i arbeidet med å kunne estimere fremtidige utvikling hos selskapet. Når jeg senere skal prognostisere fremtidige kontantstrømmer til Ekornes vil en regnskapsanalyse kunne gi et helhetsbilde over selskapets økonomiske situasjon og utvikling, og dermed gi bedre forutsetninger for å kunne si noe om hvordan utviklingen kommer til å utarte seg. En regnskapsanalyse bør kunne gi svar på:

- Hvordan har likviditeten utviklet seg?
- Hvordan har lønnsomhetsutviklingen vært?
- Hvordan har den finansielle situasjonen utviklet seg?

Det skiller vanligvis mellom to typer regnskapsanalyse; intern og ekstern regnskapsanalyse. En intern regnskapsanalyse kjennetegnes ved at man har ubegrenset tilgang på informasjon, og er en analyse som oftest vil gjøres av en med intern tilhørighet i selskapet. Den eksterne regnskapsanalysen bygger på informasjon som er tilgjengelig for offentligheten, og er den type regnskapsanalyse som vil bli foretatt i dette tilfellet. En slik analyse krever en god del regnskapsdata over en lengre tidsperiode, og jeg vil benytte meg av regnskap og årsrapporter fra de 5 seneste årene som grunnlag for analysen. *(All talldata benyttet i analysen er hentet fra årsrapporter fra 2008-2012)*

6.1 Analyse av lønnsomhet

6.1.1 Totalkapitalrentabilitet:

Totalkapitalrentabiliteten er et måletall som viser en bedrifts avkastning på den totale kapitalen som er samlet i bedriften. Totalkapitalrentabiliteten sier noe om hvor godt bedriften har vært drevet, og gir uttrykk for inntjeningen over en gitt periode. TKR viser hvor effektivt bedriften har forvaltet sine ressurser, og er uavhengig av hvordan eiendelene i bedriften er finansiert. (Kristoffersen 2005)

Totalkapitalrentabiliteten uttrykkes slik:

$$\text{TKR} = (\text{Driftsresultat} + \text{Finansinntekter}) \times 100\% / \text{Gjennomsnittlig total kapital}$$

(Regnskapstall NOK 1000)

T K R	2008	2009	2010	2011	2012
Driftsresultat	462 733	499 653	534 043	386 531	348 674
Finansinntekter	6 203	3 933	5 284	5 086	2 582
Gj. snitteig total kapital	1 867 674	1 983 371	2 156 145,5	2 182 201,5	2 143 051
T K R	25,1%	25,4%	25%	17,9%	16,4%

6.1.2 Egenkapitalrentabilitet

Egenkapitalrentabiliteten viser eiernes avkastning på investeringer i bedriften, og vil derfor være det nøkkeltallet som vil være mest interessant for eierne (Kristoffersen 2005). Egenkapitalrentabiliteten kan beregnes både før og etter skatt, men siden det er mest ønskelig for eierne å få vite hvor stor del av resultatet som tilfaller egenkapitalen vil jeg i dette tilfellet beregne egenkapitalrentabiliteten etter skatt. (Kristoffersen 2005)

Egenkapitalrentabiliteten defineres slik:

$EKR = \text{Ordinært resultat} \times 100\% / \text{Gjennomsnittlig egenkapital}$

(Tall i NOK 1000)

EKR	2008	2009	2010	2011	2012
Årsresultat	347 565	324 743	380 876	273 894	335 075
Gj. snittlig egenkapital:	1 184 482,5	1 336 761,5	1 657 251,5	1 701 190,5	1 681 285,5
EKR	29,3%	24,3%	23%	16,1%	19,9%

6.2 Analyse av finansiering

Finansiering vil si hvordan en bedrift anskaffer og anvender kapital. Når jeg nå skal analysere Ekornes sin finansiering vil jeg beregne Finansierungsgrad 1, Likviditetsgrad 1 (finansierungsgrad 2) og arbeidskapital. Likviditetsgrad 1 er et nøkkeltall som brukes for å beregne likviditeten, men kan også brukes til å analysere finansieringen. Disse nøkkeltallene analyseres for å vise forholdet mellom anskaffelse og anvendelse av kapitalen i bedriften. (Kristoffersen 2005)

6.2.1 Finansierungsgrad 1

Finansierungsgrad 1 er et nøkkeltall som viser i hvor stor grad anleggsmidlene er langsiktig finansiert. Dette nøkkeltallet beregnes ved å dele anleggsmidler på langsiktig kapital, der langsiktig kapital består av egenkapital + langsiktig gjeld. Finansierungsgrad 1 bør være mindre enn 1 (Kristoffersen 2005)

Finans. grad 1	2008	2009	2010	2011	2012
Anleggsmidler:	1 047 284	958 101	961 792	978 547	932 661
Langsiktig kapital:	1 131 918	1 637 352	1 819 652	1 714 977	1 782 946
Finansierungsgrad 1:	0,93	0,59	0,53	0,57	0,52

6.2.2 Likviditetsgrad 1 (Finansierungsgrad 2)

Likviditetsgrad 1 viser hvor stor grad omløpsmidlene er finansiert med kortsiktig gjeld, og beregnes slik:

Likviditetsgrad 1 bør være større enn 1 (Kristoffersen, 2005)

Likviditetsgrad 1 = Omløpsmidler / Kortsiktig gjeld.

Likviditetsgrad 1	2008	2009	2010	2011	2012
Omløpsmidler:	872 467	965 386	1 112 720	972 519	996 175
Kortsiktig gjeld:	490 819	409641	445642	384133	404047
Likviditetsgrad 1(Finans. grad 2)	1,78	2,36	2,,5	2,53	2,46

6.2.3 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen er et nøkkeltall som illustrerer forskjellen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Tallet beregnes ved å trekke kortsiktig gjeld fra omløpsmidler. Arbeidskapitalen bør være positiv, og et negativt resultat på denne størrelsen vil som regel også bety dårlig likviditet (Kristoffersen, 2005)

Arbeidskapital	2008	2009	2010	2011	2012
Omløpsmidler:	872 467	965 386	1 112 720	972 519	996 175
Kortsiktig gjeld:	490 819	409 641	445 642	384 133	404 047
Arbeidskapital :	381 648	555 745	667 078	588 386	592 128

6.3 Analyse av soliditeten

Soliditeten til en bedrift sier noe om hvor godt rustet bedriften er til å tåle tap. Når jeg nå skal analysere soliditeten til Ekornes vil jeg beregne følgende nøkkeltall:

- egenkapitalandel
- gjeldsgrad
- rentedekningsgrad

6.3.1 Egenkapitalandel

Egenkapitalandelen til en bedrift viser hvor stor andel av eiendelen som er finansiert med egenkapital. Forholdstallet viser hvor mye bedriften kan tåle av tap før også gjeldsandelen blir påført tap. Jo større egenkapitalandelen er, jo bedre er soliditeten til bedriften. (Kristoffersen 2005)

Egenkapitalandelen defineres slik: $EKA = \text{Egenkapital} \times 100\% / \text{Totalkapital}$

EKA	2008	2009	2010	2011	2012
Egenkapital:	1 103 533	1 569 990	1 744 514	1 657 867	1 704 704
Totalkapital:	1 919 751	2 046 991	2 265 294	2 099 109	2 186 99
EKA:	57,5%	76,7%	77%	79%	77,9%

6.3.2 Gjeldsgrad

Gjeldsgraden er et forholdstall som uttrykker forholdet mellom kapital som er finansiert med gjeld og kapital som er finansiert med egenkapital. Jo mindre kapital som er finansiert med gjeld, jo bedre er soliditeten i bedriften.

Gjeldsgraden kan beregnes i prosent eller antall ganger, og uttrykkes slik:

Gjeldsgrad = $\text{Gjeld} \times 100\% / \text{Egenkapital}$ eller $\text{Gjeld} / \text{Egenkapital}$ (Kristoffersen, 2005)

	2008	2009	2010	2011	2012
Gjeld:	816 218	477 003	520 780	441 243	482 289
Egenkapital:	1 103 533	1 569 990	1 744 514	1 657 867	1 704 704
Gjeldsgrad:	0,73	0,30	0,30	0,27	0,28

6.3.3 Rentedeckningsgrad

Rentedekningsgraden er et forholdstall som viser hvor kapabel en bedrift er til å betale sine rentekostnader. Størrelsen på rentedeckningsgraden er avhengig av lønnsomheten og renter på gjelden bedriften betjener. Er lønnsomheten god vil det også bety en høy rentedeckningsgrad, og bedriften vil i større grad kunne pådra seg høyere gjeldsforpliktelser hvis nødvendig.

Rentedekningsgraden defineres slik:

$RDG = \text{Ordinært resultat før skatt} + \text{Rentekostnader} / \text{Rentekostnader}$

(Kristoffersen, 2005)

Rentedekningsgrad	2008	2009	2010	2011	2012
Ordinært resultat før skatt:	496 965	461 934	536 420	389 636	484 025
Rentekostnad:	8 571	2 739	2 871	3 634	4093
Rentedekningsgrad:	59	169,7	187,8	108,2	119,3

6.4 Analyse av likviditet

Likviditet er en betegnelse på en bedrifts betalingssituasjon, og sier noe om foretakets evne til å betale sine regninger. Når jeg nå skal foreta en analyse av

Ekornes' likviditet skiller jeg mellom likviditetsgrad 1 og 2. Der likviditetsgrad 1 bør være større enn 2 og likviditetsgrad 2 bør være større enn 1 (Kristoffersen 2005). Ved beregning av disse likviditetsgradene vil jeg ta utgangspunkt i balanseregnskapene for analyseperioden.

Likviditetsgradene defineres slik:

- Likviditetsgrad 1= Omløpsmidler/kortsiktig gjeld
- Likviditetsgrad 2= Mest likvide omløpsmidler/ kortsiktig gjeld

6.4.1 Likviditetsgrad 1

Likviditetsgrad 1 er beregnet tidligere i regnskapsanalysen som finansieringsgrad 2.

Likviditetsgrad 1= Omløpsmidler/ Kortsiktig gjeld

Likvid. grad 1	2008	2009	2010	2011	2012
Omløpsmidler:	872 467	965 386	1 112 720	972 519	996 175
Kortsiktig gjeld:	490 819	409 641	445 642	384 133	404 047
Likviditetsgrad 1	1,78	2,36	2,,5	2,53	2,46

6.4.2 Likviditetsgrad 2

Likviditetsgrad 2 er som nevnt tidligere definert som: *Mest likvide omløpsmidler/ kortsiktig gjeld*. De mest likvide omløpsmidlene er omløpsmidler som ved enkle transaksjoner kan omgjøres til likvider. Det vil som regel innebære samtlige omløpsmidler med unntak av varebeholdningen(Kristoffersen, 2005).

Dermed kommer jeg frem til de mest likvide omløpsmidlene på følgende måte:

Omløpsmidler – varebeholdning= mest likvide omløpsmidler

Likvid. grad 2	2008	2009	2010	2011	2012
Omløpsmidler:	872 467	965 386	1 112 720	972 519	996 175
Varebeholdning:	285 181	243 512	297 471	264 892	315 952
Mest likvide omløpsmidler:	587 286	721 874	815 249	707 627	680 223
Kortsiktig gjeld:	490 819	409641	445642	384133	404 047
Likviditetsgrad 2:	1,2	1,76	1,83	1,84	1,68

6.5 Oppsummering regnskapsanalysen

Etter å ha gjennomført denne regnskapsanalysen av Ekornes' økonomiske situasjon sitter jeg igjen med et inntrykk av at selskapet befinner seg i en solid økonomisk situasjon. Likviditeten og soliditeten til selskapet befinner seg på et solid og relativt konstant nivå. Derimot ser vi en tendens til at selskapets lønnsomhet varierer, og har opplevd en nedgang de seneste årene. Dette ser vi også ved at selskapet ikke har oppnådd egne målsettinger med årlig resultatgrad 25%, avkastning på total kapital 25%, og årlig vekst i omsetning på 5%. Likevel vurderer jeg Ekornes' økonomiske situasjon som meget solid der lønnsomheten er blant den høyeste i bransje.

7. Verdssettelse av Ekornes ASA

7.1 Valg av metode

Når jeg nå skal i gang med min verdivurdering av Ekornes velger jeg å benytte meg av kontantstrømmodellen. Dette er en av de mest benyttete metodene ved verdsettelse, og er i følge Boye og Dahl(1997) den mest korrekte metoden for beregning av et selskaps verdi. Metoden innebærer at jeg må gjøre omfattende analyser av Ekornes sine bedriftsinterne data for å kunne estimere fremtidige kontantstrømmer med mest mulig presisjon. Disse analysene har jeg gjennomført og har blitt presentert tidligere i oppgaven under den strategiske- og regnskapsanalysen. Kontantstrømmene vil derfor basere seg på mine antagelser og forutsetninger av analysene. Verdivurderingen vil derfor være forbundet med stor usikkerhet. For å beregne avkastningskravet som skal brukes til å neddiskontere de fremtidige kontantstrømmene vill jeg først beregne egenkapitalkostnaden ved bruk av kapitalverdimodellen før jeg avsetter avkastningskravet til total kapitalen ved bruk av WACC. I tillegg til total kapitalmetoden vil benytte meg av P/E metoden som en sammenligning og kontroll til verdiesimatet. Jeg kommer også til å gjennomføre sensitivitetsanalyser for å illustrere hvordan de ulike parameterne påvirker verdivurderingen.

7.2 Avkastningskravet

I dette kapitlet av oppgaven skal jeg beregne avkastningskravet til Ekornes. Gjennom bruk av kapitalverdimodellen skal jeg først beregne avkastningskravet

til egenkapitalen, der jeg deretter vil komme fram til total kapitalavkastningskravet ved å bruke WACC.

7.2.1 Avkastningskrav Egenkapital

Som tidligere nevnt i oppgaven vil jeg bruke kapitalverdimodellen (CAPM) til å beregne avkastningskravet til egenkapitalen. Modellen kan defineres slik:

$$r_e = r_f + \beta_e \cdot [E(r_m) - r_f]$$

r_e = Egenkapitalkostnaden eller avkastningskravet for EK, r_f = Risikofri rente, β_e = Beta verdien for EK, $E(r_m)$ = Forventet avkastning på markedsporteføljen m (Bredesen, 2005)

7.2.2 Risikofri rente

Risikofri rente (R_f) kan tolkes som den avkastningen en investor minimum må oppnå for å stille sine midler til disposisjon, der forutsetningen er at det ikke er knyttet risiko til avkastningen (Bredesen, 2005). I følge Bredesen (2005) er det vanlig at investorer bruker avkastningen på statsobligasjoner som en verdi for den risikofrie renta. Statsobligasjoner er lån lagt ut av nasjonale myndigheter, der man ofte antar at det ikke er knyttet kredittrisiko til et slikt lån fordi myndighetene i prinsippet har ubegrenset tilgang til penger.

Boye og Dahl (1997) mener at ved valg av statsobligasjonsrente som verdi i en diskonteringsrente bør avhenge av inflasjonsforutsetninger man har lagt til grunn i de budsjetterte kontantstrømmene, men at en eventuell likviditetspremie bør fjernes fra den lange statsobligasjonsrenta.

På bakgrunn av dette observerer jeg at den 10-årige statsobligasjonsrenta per 27/05-2013 ligger på 2,23% (Norges bank). Bruken av en så lav risikofri rente vil kunne medføre en del komplikasjoner. Som i dette tilfellet der avkastningskravet skal brukes til å diskontere kontantstrømmer vil det oppstå problemer når realrenten er lavere enn inflasjonsmålet på 2,5%, og man får en negativ verdi i terminalverdien. På bakgrunn av dette har jeg valgt å justere opp den risikofrie renta fra 2,23 til 3,5 %. Dette gir da en risikofri rente etter skatt på 2,5 %

7.2.3 Markedets risikopremie

Markedets risikopremie er gitt som differansen mellom hva eieren forventer å få i avkastning og risikofri rente stilt av en investor([regjeringen.no](http://www.regjeringen.no)). Fra årene 1967-94 har totalindeksen på Oslo Børs i gjennomsnitt gitt en meravkastning på 6% i forhold til kort statsrente. Dette i en periode der variasjonen i meravkastningen har vært stor. Etter en normalisering og modernisering av Oslo Børs har disse svingningene i meravkastningen blitt mer stabil. I tillegg som følge av flere utenlandske investorer på markedet har investorene blitt mer diversifiserte. Disse faktorene samt at inflasjonsrisikoen har blitt betydelig redusert gjør det rimelig å anta at den normale markedspremie for Oslo Børs sannsynligvis ligger på rundt 5%

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/1997/nou-1997-27/10/7.html?id=347291>)

På bakgrunn av dette velger jeg å fastsette markedets risikopremie til 5%

7.2.4 Egenkapitalens betaverdi

Beta er et mål som sier noe om hvordan en aksje svinger i forhold til markedet. Dersom en aksjes beta er lik 1, betyr det at aksjen svinger like mange prosent som resten av markedet. Derimot hvis betaen er større eller mindre enn 1, svinger aksjen henholdsvis mer eller mindre enn markedet. Eksempelvis hvis markedet har en oppgang på 10 % og aksjens betaverdi mot markedet er 0,8 betyr det at aksjen er ned 2%. Betaverdien er en del av den systematiske risikoen til aksjen, som innebærer at risikoen ikke kan spres over flere aksjer i en portefølje bestående av flere aksjer(Oslo børs). Beregning av aksjebetaen kan defineres slik:

$$\beta_j = \frac{\sigma_j \cdot \rho_{jm}}{\sigma_m}$$

σ_j = Avkastningens standardavvik for aksje j

ρ_{jm} = Korrelasjon mellom aksje j og markedet

σ_m = standardavviket til markedsavkastningen

Siden $\sigma_j \times \sigma_m \times \rho_{jm}$ tilsvarer kovariansen mellom aksje j og markedet, kan betaen også uttrykkes som:

$$\beta_j = \frac{\sigma_{jm}}{\sigma_m^2}$$

σ_m^2 = Variansen til markedsavkastningen

Ved bruk av denne formelen kan Ekornes' egenkapitalbeta estimeres med utgangspunkt i historiske aksjekurser. Dette har jeg gjort ved å samle sammen ukentlige aksjekurser fra 1 januar 2009, til 1 mai 2013, både for Ekornes aksje og for OSEAX(Oslo All Share Index). På bakgrunn av disse dataene regnet jeg ut:

$$\sigma_{jm} = 0,000479968$$

$$\sigma_m^2 = 0,000972561$$

$$\text{Beta} = 0,000479968 / 0,000972561 = 0,493508867$$

Til sammenligning har Dagens Næringsliv beregnet betaverdien på grunnlag av ett år til: 0,2481(www.dn.no) . Denne betaverdien er mye lavere enn den jeg beregnet fra periode 2009-2013. Det viser at svingningene i Ekornes aksjen er mye lavere enn det generelle markedet det siste året. Å bruke en betaverdi beregnet med utgangspunkt i en så kort tidsperiode blir for usikkert og viser ikke tydelig nok hvordan aksjesvingningene er i forhold til markedet over tid. Derfor velger jeg å bruke betaverdien jeg regnet ut på 0,4935. Grunnet noe usikkerhet knyttet til estimeringen velger jeg å justere opp betaverdien, og dermed legge til grunn en betaverdi på 0,5. (Beregning og tallgrunnlag er vedlagt i vedlegg 4)

7.2.5 Avkastningskravet til egenkapitalen

Når jeg nå har fastsatt alle parameterne som inngår i kapitalverdimodellen kan jeg regne ut egenkapitalkostnaden til Ekornes.

$$r_e = r_f + \beta_e \cdot [E(r_m) - r_f]$$

$$\text{Egenkapitalkostnad} = 0,0250 + 0,5 \times 0,05 = 0,05 = 5\%$$

Egenkapitalkostnaden til Ekornes ligger på 5% etter skatt. Dette er et lavt avkastningskrav til egenkapitalen. Mye av grunnen til dette ligger i det svært lav rentenivået på den risikofrie renten.

7.3 Avkastningskravet til totalkapitalen

Jeg har som nevnt valgt å bruke totalkapitalmetoden ved min verdivurdering av Ekornes. Dermed er jeg avhengig av å beregne et totalkapitalavkastningskrav for

bruk som diskonteringsrente av de estimerte kontantstrømmene. For å gjøre dette vil jeg bruke WACC(Weighted Average Cost of Capital).

$$WACC = r_t = r_e \cdot \frac{E}{V} + r_g \cdot (1 - s) \cdot \frac{G}{V}$$

Totalkapitalkostnaden er et veid gjennomsnitt av egenkapital- og gjeldskostnadene, der vektene skal være andelen av kapitalbehovet som finansieres med henholdsvis egenkapital og gjeld. Egenkapitalandel og gjeldsandel uttrykker hvor stor del av den totale kapitalen til selskapet som består av egenkapital og gjeld, og regnes ut på bakgrunn av markedsverdier.

7.3.1 Egenkapitalandel(E)

For å finne markedsverdien til egenkapitalen benytter jeg børsverdien av Ekornes i stedet for bokført verdi. 1 mai 2013 var aksjekursen til Ekornesaksjen 92,50 kr. Multipliseres aksjekursen med antall utstedte aksjer 36 826 753, gir det en markedsverdi på egenkapitalen på: $36\,826\,753 \times 92,50 = 3\,406\,474\,653$ kr. Boye og Dahl(1997) argumenterer med at ved måling av rentabilitet og ved vurdering av investeringsprosjekter elimineres som oftest ikke-rentebærende gjeld fra selskapets kapitalbase, da denne hensynstas i budsjetteringen av de fremtidige kontantstrømmene. Dermed blir egenkapitalandelen = $EK/Totalkapital(Egenkapital + rentebærende gjeld) = 3\,406\,474\,653 / (3\,406\,474\,653 + 78\,242\,000) = 0,97755 = 97,75\%$

7.3.2 Gjeldsandel(G)

Gjeldsandelen blir: $Rentebærende gjeld/egenkapital + rentebærende gjeld = 78\,242\,000 / (3\,406\,474\,653 + 78\,242\,000) = 0,02263 = 2,26\%$

7.3.3 Gjeldskostnad

Gjeldskostnaden, også kalt gjeldsrente er det eierne av gjelden krever i avkastning for å disponere mer gjeld til en virksomhet. I motsetning til egenkapitalkostnaden som må estimeres kan gjeldskostnaden observeres direkte i markedet.

Eksempelvis hvis en virksomhet har utestående obligasjonslån, kan man ut i fra den effektive renten som oppnås på disse få et anslag på gjeldskostnaden(Bredesen 2005).

Når jeg nå skal beregne gjeldskostnaden til Ekornes velger jeg å dividere rentekostnader på rentebærende gjeld for år 2012: $rentekostnad\ 4093/$

rentebærende gjeld 78 242. Dette gir en rentekostnad på 5,231. Sammenligner vi dette med bankenes gjennomsnittlig utlånsrente for 2012 ser vi en rente på 4,84% (www.ssb.no/bank-og-finansmarked). På basis av disse observasjonene velger jeg å fastsette Ekornes' gjeldskostnad til 5%.

7.3.4 Weighted Average Cost of Capital

$$WACC = r_t = r_e \cdot \frac{E}{V} + r_g \cdot (1 - s) \cdot \frac{G}{V}$$

Egenkapitalkostnaden etter skatt = 5%, Egenkapitalandel = 97,75%, Gjeldsandel = 2,26%, Gjeldskostnaden = 5%, Totalavkastningskravet = $0,05 \times 0,9775 + 0,05 \times (1 - 28) \times 0,0226 = 0,04969 = 4,7\%$

7.4 Totalkapitalmetoden

Driftsresultat
 - Skatt

 + Avskrivninger
 - investeringer
 - Økning omløpsmidler
 + Økning rentefri gjeld

Jeg skal nå estimere disse størrelsene for 10 år frem i tid for å komme fram til kontantstrømmene som skal neddiskonteres. Grunnlaget for mine estimerer baserer seg på mine analyser av Ekornes sin strategiske og økonomiske situasjon og utvikling.

7.4.1 Driftsresultat

Driftsinntekter og driftskostnader omfatter alle inntekter og kostnader som er knyttet til den ordinære aktiviteten i et foretak i løpet av et inntektsår. Den ordinære aktiviteten vil være all aktivitet som innebærer produksjon av varer og tjenester i virksomheten. Driftsresultatet viser lønnsomheten av den ordinære driften av foretaket før det tas hensyn til finansiering og avkastning av finansielle plasseringer (Kristoffersen, 2005)

År	Driftsinntekt	Endring:
2008	2 673 134	3,87 %
2009	2 587 940	-3,19 %
2010	2 868 807	10,82 %
2011	2 757 593	-3,88 %

2012	2 763 000	0,04 %

Her ser vi utviklingen i Ekornes sine driftsinntekter de 5 seneste årene. Driftsinntektene har variert veldig og har i løpet av denne 5-års perioden en gjennomsnittlig økning på 1,53%. Fra tidligere vet vi at Ekornes har definert en av sine økonomiske målsetninger som en årlig økning i omsetning på minimum 5 %. Denne målsetningen er kun oppnådd fra 2009-2010. I den seneste årsrapporten fra 2012 skriver Ekornes at en opprettholdelse og positiv trend i omsetning er en solid prestasjon sett i lyset av utfordrende markedsforhold. Videre skriver de at omsetningen er noe lavere fra tidligere år grunnet høyere råvarekostnader og en utflating i omsetning. Det er viktig for Ekornes å komme tilbake til en situasjon med økende omsetning, og det jobbes derfor med en rekke tiltak på produkt- og markedssiden for at dette skal bli mulig.

Sett i lys av de siste 5 års utvikling og hva Ekornes skriver i sin årsrapport fra 2012 om utfordrende markedsforhold tror jeg det er lite trolig at målsetningen med årlig 5 % vekst i omsetning vil kunne oppnås med det første. Likevel er selskapets lønnsomhet blant den beste i bransjen og det jobbes målrettet for å bedre omsetningen. På bakgrunn av dette tror jeg lønnsomheten vil bli noe bedre i fremtiden og forutsetter en årlig vekst i driftsinntekter på 2%.

År:	Driftskostnader	Endring:	% av Driftsinntekter
2008	2 210 401	4,83 %	82,69%
2009	2 088 287	-5,52 %	80,69%
2010	2 334 765	11,80 %	81,38%
2011	2 371 062	1,55 %	85,98%
2012	2 363 705	0,31 %	85,55%

Her ser vi utviklingen i driftskostnader de siste 5 årene. Det viser en gjennomsnittlig økning i kostnader på 2,59% årlig. Vi ser at utviklingen i driftskostnader ligger noenlunde lik utviklingen på driftsinntektene, der driftskostnadene i snitt ligger på 83,26% av driftsinntektene. Likevel ser vi en utviklende trend der driftskostnadene øker i forhold til inntektene og har de to siste årene ligget på 85-86% av inntektene. Dette skyldes i følge årsrapporten fra 2012 at prisene på viktige råvarer ligger på historisk høyt nivå.

Siden driftskostnadene ligger på et jevnt nivå med utviklingen i driftsinntekter velger jeg å estimere fremtidige driftskostnader som en prosentandel av

driftsinntektene. Selv om gjennomsnittlig driftskostnader ligger på 83,26% av driftsinntektene velger jeg å estimere disse noe høyere som følge av økte råvarekostnader de seneste årene. Dermed legger jeg til grunn en utvikling i driftskostnader på 88% av driftsinntektene i fremtiden.

7.4.2 Avskrivninger

En avskrivning er en periodisering av en virksomhets utgift ved anskaffelse av driftsmidler. Avskrivningene viser det årlige ressursforbruket ved bruk av driftsmidlet. Dette kan være anlegg, maskiner, varebiler etc. En avskrivning er dermed i prinsippet en kostnad på lik linje med andre kostnader som lønnskostnader, rentekostnader etc. (Kristoffersen, 2005)

År	Avskrivninger	Endring
2008	105 690	10,29 %
2009	109 570	3,67 %
2010	116 456	6,28 %
2011	125 542	7,80 %
2012	125 131	-0,33 %

Her ser de årlige avskrivningene de siste 5 årene. Det viser gjennomsnittlige avskrivninger på 116 479 000 som gir en økning på 5,54 % i snitt per år.

Avskrivningene viser kostnadene ved bruk av driftsmidler og gir et uttrykk for hvor mye som minimum bør investeres for å opprettholde eller forbedre

virksomhetens kapasitet. I sine definerte mål og verdier skriver Ekornes at investeringer skal skje på nivå med konsernets avskrivninger, og at i perioder der det er behov for større enkeltinvesteringer vil investeringene ligge på et høyere nivå en avskrivningene. Sammenlignet med gjennomsnittlige investeringer de siste 5 årene ligger snittet på avskrivningene på 94,86% av anleggsinvesteringer.

Basert på Ekornes' målsetninger om at investeringer skal ligge på nivå med avskrivningene velger jeg å fastsette årlige avskrivninger som 95 % av årlige investeringer. Dermed blir årlige avskrivninger: $130\,000\,000 \times 0,95 = 123\,500\,000$ millioner kr.

7.4.3 Investeringer

År	IB AM	UB AM	Avskrivninger	Anleggsinvesteringer
2008	901 114	1 047 284	105 690	251 860
2009	1 047 284	958 101	109 570	20 387
2010	958 101	961 792	116 456	120 147
2011	961 792	978 547	125 542	142 297

2012	978 547	932 661	125 131	79 245

I tabellen over ser vi investeringene Ekornes har gjort fra 2008-2012.

Anleggsinvesteringene per år finner vi ved å ta differansen mellom utgående balanse anleggsmidler og inngående balanse anleggsmidler og legge på årets avskrivninger. Gjennomsnittlige investeringer ligger på 122 787 000 millioner kr per år. I årsrapporten fra 2012 skriver Ekornes at årets investeringer på 79 245 000 er betydelig mindre enn hva som var planlagt, og at budsjetterte investeringer for 2013 er beregnet til 141 millioner. Ekornes definerer sin investeringsstrategi der selskapet skal gjennomføre målrettede investeringer for å:

- Utvikle konkurransekraft gjennom bruk av moderne og effektiv teknologi.
- Opprettholde en høy miljøstandard.
- Utvikle og ta i bruk nye teknologi for utvikling av nye produkter.
- Utvikle produksjonskapasiteten i samsvar med markedets etterspørsel.

Når de ikke framkommer mye informasjon om levetid på eksisterende anleggsmidler eller framtidsplaner om nyinvesteringer, blir det en vanskelig å skulle estimere framtidige investeringer. Jeg velger derfor å ta utgangspunkt i gjennomsnittlige investeringer på ca 123 000 000 millioner kr. I årsrapporten fra 2012 kommer det fram at neste års investeringer er budsjettert til 141 millioner. Jeg tror ikke investeringene vil ligge på 141 millioner årlig i fremtiden, men at det vil skje en økning i investeringer på bakgrunn av det som kommer fram i investeringsstrategien til Ekornes. Det jobbes også med produktutvikling og tiltak for å øke omsetningen i selskapet igjen, og dette er noe som vil kunne kreve framtidige investeringer. Dermed har jeg valgt å legge til grunn en årlig investering på 130 000 000 millioner kr i de framtidige kontantstrømmene.

7.4.4 Arbeidskapital

Arbeidskapital kan finnes ved å trekke kortsiktig gjeld fra omløpsmidler. Arbeidskapitalen er en viktig størrelse i regnskapet og en gylden regel er at kapital som er bundet i anleggsmidler, ikke skal være finansiert med kortsiktig gjeld. På bakgrunn av dette bør arbeidskapitalen ikke være negativ, da det som oftest innebærer dårlig likviditet (Kristoffersen, 2005).

År	Omløpsmidler	Kortsiktig Gjeld	Arbeidskapital	Endring AK
2008	872 467	787 833	84 634	-358 271
2009	1 088 890	409 641	679 249	594 616
2010	1303 503	445 642	857 861	178 612
2011	1 120 562	384 133	735 829	-122 032

2012	1 254 333	404 047	850 286	114 457

Tabellen ovenfor viser arbeidskapitalen for de siste 5 årene. Gjennomsnittlig endring i arbeidskapitalen gir en endring på 81 476 000 million per år. Dette er likevel ikke et nøyaktig estimat for fremtidige kontantstrømmer. Jeg velger derfor å sette arbeidskapitalen til gjennomsnittlig arbeidskapital i prosentandel av gjennomsnittlig driftsinntekt de 5 siste årene. Det gir en arbeidskapital på 24 % av driftsinntektene.

7.5 Fremtidige kontantstrømmer

TK-metoden	2012	Estimater	2013	2014	2015
Driftsinntekter	2 763 000	2%	2 818 260	2 874 625	2 932 118
Driftskostnader	2 363 705	88% av DI	2 488 869	2 529 670	2 580 264
Driftsresultat	399 295		329 391	344 955	351 854
-Skattekostnad 28%	111 803	28%	92 229	96 587	98 519
Driftsresultat etter skattekostnad	287 492		237 162	248 368	253 335
+ Avskrivninger	125 131	123 500	123 500	123 500	123 500
-Investeringer	79 245	130 000	130 000	130 000	130 000
Endring Arbeidskapital	114 457	81 500	81 500	81 500	81 500
Kontantoverskudd	218 921		149 162	160 368	165 335

2016	2017	2018	2019	2020	2021
2 990 760	3 050 575	3 111 587	3 173 819	3 237 295	3 302 041
2 631 869	2 684 506	2 738 197	2 792 961	2 848 820	2 905 796
358 891	366 069	373 390	380 858	388 475	396 245
100 489	102 499	104 549	106 640	108 773	110 949
258 402	263 570	268 841	274 218	279 702	285 296
123 500	123 500	123 500	123 500	123 500	123 500
130 000	130 000	130 000	130 000	130 000	130 000
81 500	81 500	81 500	81 500	81 500	81 500
170 402	175 570	180 841	186 218	191 702	197 296

7.6 Diskontering av kontantoverskuddene

For å kunne komme fram til et verdiesimat på verdsettingstidspunktet må fremtidige kontantoverskudd diskonteres med avkastningskravet for

totalkapitalen. Boye og Dahl(1997) hevder at ved bruk av kontantstrømbaserte modeller bør man utarbeide budsjetter for 7-15 år fram i tid. Dette har jeg nå gjort for Ekornes fra 2013-2021. I tillegg til diskonteringen av disse kontantoverskuddene må man anslå en verdi av selskapet ved budsjettperiodens slutt. I følge Boye og Dahl(1997) er følgende modeller mest brukt ved beregning av denne terminalverdien:

- Gordons formel(konstant - vekst- modellen), Der konstant vekst er en forutsetting, der man eksempelvis forutsetter at det siste kontantoverskuddet øker i takt med inflasjonsmål
- Resultatmodell der verdien finnes ved å multiplisere siste resultat med et P/E- tall som reflekterer som reflekterer forventet vekst og risiko etter utløpet av budsjettperioden
- Bokført verdi for verdistørrelsen ved slutten av budsjettperioden.

(Boye og Dahl,1997)

Den mest brukte av disse modellene for beregning av terminalverdien er Gordons formel. Formelen har tidligere blitt presentert i oppgaven, og jeg går derfor ikke dypere inne på teorien nå. Gordons formel forutsetter konstant vekst der avkastningskravet trekkes med en vekstfaktor(normalt inflasjon). Dermed kan ikke formelen brukes dersom avkastningskravet er lik eller mindre enn inflasjonsmålet. I dag ligger inflasjonsmålet i Norge på ca 2,5 %(Norges- bank). På grunn av et veldig lavt avkastningskrav, der blant annet en historisk lav risikofri rente påvirker, finner jeg det lite hensiktsmessig å benytte Gordons formel ved beregning av terminalverdien. Da dette vil gi en mye høyere verdi en hva som er realistisk. På bakgrunn av dette velger jeg å finne terminalverdien ved å multiplisere budsjettperiodens siste resultat med et P/E-tall. Dette finner jeg ved å ta kursverdien per 01.05-2013 som er 92,50 dividert på resultat per aksje som er 6,95(årsrapport 2012). Dette gir et P/E- tall på 13,31.

$$\begin{aligned} \text{Totalkapitalverdi} = & \frac{149\,162}{(1+0,047)} + \frac{160\,368}{(1+0,047)} + \frac{165\,335}{(1+0,047)} + \frac{170\,402}{(1+0,047)} + \frac{175\,570}{(1+0,047)} + \frac{180\,841}{(1+0,047)} + \frac{186\,218}{(1+0,047)} \\ & + \frac{191\,702}{(1+0,047)} + 197\,296 \times 13,31(\text{P/E}) = 3\,745\,230\,330 \end{aligned}$$

Mitt verdiesimat av Ekornes` totalkapital ved bruk av totalkapitalmetoden ga en verdi på 3 745 230 330. For å finne verdien på egenkapitalen tar vi verdien på totalkapitalen og trekker i fra rentebærende gjeld:

Totalkapital= 3 745 230 330 – rentebærende gjeld = 78 242 000

Egenkapitalverdi = 3 666 988 330

Dividerer vi egenkapitalverdien på antall utstedte aksjer 36 826 753, gir det en verdi per aksje på; $3\,666\,988\,330 / 36\,826\,753 = 99,57 = 99,6$ kr per aksje.

Sammenligner vi dette verdiestimatet med dagens aksjekurs per 01.05.2013 på 92,50 kr ser vi at verdiestimatet ikke er langt unna dagens markedsverdi. Selv om verdivurderingen ble nokså nær reell markedsverdi er det likevel knyttet stor usikkerhet til estimatet. Derfor velger jeg å beregne P/E - tallet til Ekornes som en slags rimelighetsvurdering og sammenligning til verdiestimatet.

7.7 P/E

Denne metoden innebærer at resultatet før ekstraordinære poster fratrukket skatt multipliseres med en P/E faktor. P/E-faktoren er ment å reflektere risiko og potensialet for vekst. P/E- tallet finnes ved å dividere dagens aksjekurs på fortjeneste per aksje. Deretter multipliseres denne faktoren med ordinært resultat etter skatt for å finne et verdianslag på selskapet(Boye og Dahl 1997)

Aksjekurs per 01.05.2013 = 92,50(Oslo Børs)

Fortjeneste per aksje 2012= 6,95 (Årsrapport 2012)

$P/E = 92,5/6,95 = 13,31$

Ordinært resultat etter skatt 2012 = 335 075 000

Verdi = 335 075 000*13,31 = 4 459 848 250

Denne verdien beregnet ved bruk av P/E metoden gir et verdiestimat som ligger noe over både dagens markedsverdi og verdiestimatet beregnet ved bruk av totalkapitalmetoden.

8. Sensitivitetsanalyser

Med usikkerheten som følger ved en verdivurdering anbefaler Boye og Dahl(1997) at det gjennomføres sensitivitetsanalyser for å vise hvordan verdivurderingen påvirkes dersom enkelte parameter forandres. Boye og Dahl(1997) nevner driftsmargin, vekstforutsetninger og avkastningskrav som aktuelle parameter. Av hensyn til plass velger jeg å kun foreta sensitivitetsanalyser av avkastningskravet.

8.1 Avkastningskravet

Avkastningskravet er en verdi som påvirkes av mange faktorer, og er dermed et parameter det er knyttet en del usikkerhet til. I verdivurderingen har jeg beregnet og lagt til grunne et totalavkastningskrav på 4,7%. Dette er et lavt avkastningskrav, påvirket blant annet av en historisk lav risikofri rente, og en relativt lav betaverdi. Derfor er det aktuelt å se hvordan en endring i avkastningskravet påvirker den totale verdien av selskapet.

Avkastningskrav	4,70 %	5,70 %	6,70 %	7,70 %	8,70 %	9,70 %
Totalverdi	3 745 230	3 624 829	3 581 654	3 541 044	3 502 810	3 466 783
Aksjeverdi	99,7	96,3	95,1	94	93	92

Ut i fra sensitivitetsanalysen ser vi at jo høyere avkastningskravet blir, desto lavere blir verdien på totalkapitalen.

9. Konklusjon

Gjennom denne bacheloroppgaven ønsket jeg å gjøre en verdivurdering av Ekornes ASA, der problemstillingen ble definert som; ”Hva er verdien av Ekornes aksje?”. For å besvare problemstillingen har jeg gjennomført en strategisk- og regnskapsanalyse der jeg har benyttet meg av analyseverktøyene Porters Five Forces og SWOT. Disse analysene har gitt meg en oversikt over Ekornes strategiske og økonomiske situasjon, der jeg har kunnet konkludert med at selskapet befinner seg i en sterk posisjon både strategisk og finansielt. Videre i oppgaven har jeg fastsatt avkastningskravet til egenkapitalen på 5% ved bruk av kapitalverdimodellen. Dette kravet har jeg så brukt på å fastsette totalkapitalavkastningskravet(WACC), på 4,7%. Videre har jeg estimert fremtidige kontantstrømmer med utgangspunkt i historiske regnskap og de to analysene. Verdsettingsmodellen jeg valgte å bruke var totalkapitalmetoden, som er en kontantstrømbaser modell der driftsresultat etter skatt +avskrivninger-investeringer-endering i arbeidskapital gir framtidige kontantoverskudd. Disse kontantstrømmene beregnet jeg for 9 år fram i tid og diskonterte med totalavkastningskravet og estimerte en terminalverdi ved budsjettperiodens slutt. Dette ga en nåverdi på totalkapitalen på 3 745 230 330 kr. Deretter trekket jeg i fra rentebærende gjeld fra denne verdien, og fikk en verdi på egenkapitalen på 3

666 988 330. Divideres denne verdien med antall aksjer gir det en aksjeverdi på 99,7 kr. Til sammenligning er dagens markedskurs på 93,5 kr.

Dermed blir konklusjonen ut i fra mitt verdiestimat en aksjeverdi på Ekornesaksjen på 99,7 kr.

Det er viktig å presisere at dette ikke er noen eksakt verdi. Verdivurderingen tar utgangspunkt i en rekke forutsetninger og antagelser jeg har lagt til grunn. Dette fører med seg en del usikkerhet til konklusjonen, og verdiestimatet bør derfor sees i lys av dette.

Referanser

Litteraturhenvisning

Gripsrud, Olsson og Silkoset(2010), *Metode og dataanalyse 2.* Utgave, Cappelen Akademiske Forlag (Gripsrud, Olsson og Silkoset,2010)

Boye Knut, Dahl A. Gunnar(1997), *Verdsettelse i teori og praksis, 1.utgave 1997, 4 utgave 2010, Cappelen Akademiske forlag* (Boye og Dahl 1997)

Bredesen Ivar(2005), Investering og finansiering, Gyldendal akademiske forlag (Bredesen, 2005)

Kristoffersen Trond(2005) ,Årsregnskap – en grunnleggende innføring, 2.utgave , Fagbokforlaget(Kristoffersen, 2005)

Løwendahl Bente, Wenstøp Fred(2012), ”*Grunnbok i strategi*”, 3.utgave, Cappelen Damm AS(Løwendahl og Wenstøp,2012)

Praktisk økonomi & finans nr. 2/2011

Internettreferanser

Oslo Børs-

http://www.oslobors.no/markedsaktivitet/stockOverview?newt__ticker=EKO

E24 Børs- <http://bors.e24.no/e24/portal/e24no/instrument?ticker=EKO.OSE>

Ekornes- alle plasser det refereres til (Ekornes) er informasjonen hentet fra www.ekornes.no. Her finnes også pdf-filer med årsrapporter og ”Mål og verdier” som er benyttet i oppgaven.

Norges Bank-statsobligasjoner- <http://www.norges-bank.no/no/prisstabilitet/rentestatistikk/statsobligasjoner-rente-daglige-noteringer/>

Norges banks-Inflasjonsmål- <http://www.norges-bank.no/no/prisstabilitet/inflasjon/>

Risikopremien i det norske marked-

<http://www.pwc.no/no/publikasjoner/deals/risikopremien-2012-2013.jhtml>

Norsk industri- møbel og interiør- http://www.norskindustri.no/om_mobel/

Inside Norway- Møbel og interiør- <http://www.insidenorway.no/norsk-industri-moebel-interioer/category132.html>

Regjeringen.no- ord og uttrykk-markedspremien-

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/1997/nou-1997-27/10/7.html?id=347291>

Yahoo Finance- <http://finance.yahoo.com/q?s=EKO.OL>,

<http://finance.yahoo.com/q?s=^OSEAX&q1=0>

Hjellegerde- <http://www.hjellegerde.no/>

Statistisk sentralbyrå- Utlånsrente - <http://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/statistikker/orbofrent/kvartal/2013-05-22?fane=tabell&sort=nummer&tabell=114335>

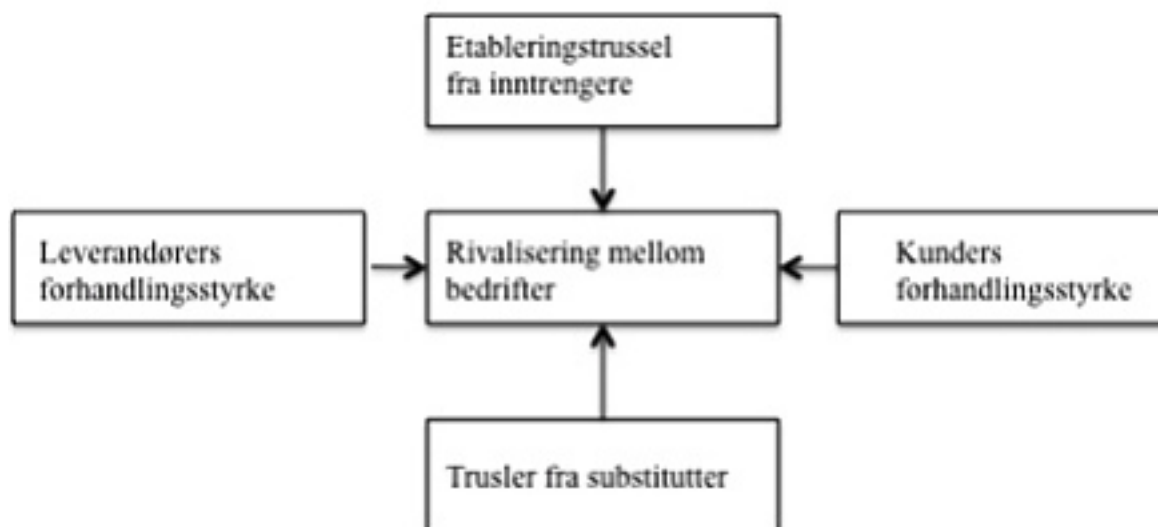
Dagens næringsliv-

<http://www.dn.no/bedriftsbasen/proff/?companyNo=964976430&id=Z0I9P7RT>

Vedlegg 1: Porters Five Forces teori

Porters five forces:

”Porters five forces”, eller ”Porters fem krefter” er et analyseverktøy utviklet av Harvard-økonomen Michael Porter i 1980. Metoden brukes til å analysere bransje- og konkurransekraftene i et marked, og analysen vil gi svar på hvor store verdier som skapes innenfor en bedrifts konkurransearena, og hvilke aktører innenfor denne konkurransearenaen som er i sterk nok posisjon til å hente ut disse verdiene. De ulike aktørene det er snakk om her vil være konkurrenter, inntrengere, substitutter, leverandører og kunder og kan illustreres slik:

Konkurrentanalyse:

Ved å analysere konkurrentene i en bransje vil vi kunne skape oss et bilde av hvor høy og stabil konkurranseintensiteten er innad i denne bransjen. En høy og lite stabil konkurranseintensitet vil bety at det er desto vanskeligere for en bedrift å skape seg en posisjon som vil kunne skape lønnsomhet og stabilitet over tid. For å illustrere hva som bestemmer konkurranseintensiteten i et marked vil jeg ta for meg noen sentrale forhold som er med å påvirke konkurransen.

- *Mange og jevnstore konkurrenter:* konkurranseintensiteten i et marked vil logisk nok øke desto flere konkurrenter som opererer innenfor samme konkurransearena. Det er likevel ikke bare antall konkurrenter som avgjør, men også hvor like de er. Det kan dermed være like utfordrende å kjempe

mot 2 eller 3 konkurrenter som oppfattes som relativt like seg selv, enn å konkurrere mot 10 andre der man skiller seg litt ut.

- *Lav markedsvekst:* hvis et marked er i vekst, vil det være mulig for alle aktører å vokse uten at det nødvendigvis går på bekostning av hverandre. Derimot hvis et marked er i en nedgangsperiode med lav vekst vil konkurransen være hardere og det vil bli hardere kamp om kundene.
- *Høye faste kostnader/lagerkostnader:* bedrifter med høye faste kostnader er avhengig av maksimal kapasitetsutnyttelse for å klare å dekke sine kostnader og for å skape lønnsomhet. Grunnen til høye faste kostnader kan være f. eks bedrifter som har gjort store investeringer og som dermed trenger å produsere og selge i store volum for å kunne nedbetale investeringene. Slike bedrifter er svært sårbare mot variasjon i etterspørselen, og vil deretter være villige til å strekke seg langt for å opprettholde produksjonen. Andre bedrifter som har produkter som er kostbare og vanskelig å lagre over lengre tid, er også typiske eksempler på bedrifter som er villige til å gå langt for å sikre sin egen etterspørsel. Slike markeder har typisk for å bli mer ustabile og konkurransen blir hardere.
- *Produktdifferensiering:* Dette er en faktor som er veldig viktig og som er med på å redusere den fjerde konkurransen. Det vil si at hvis kunder og leverandører er merkebevisste og lojale mot en bedrift og deres tjenester vil deres preferanser ikke likestille alle bedriftene i markedet. Dermed vil enkelte bedrifter kunne selge til en høyere pris og fortsatt bli foretrukket, selv om andre bedrifter tilbyr like bra kvalitet. Dermed kan produktdifferensiering bety at det enkelte aktører er vanskelig å konkurrere mot og det blir hardere å etablere seg på markedet.
- *Strategi:* Som oftest vil bedrifter konkurrere med andre bedrifter som har like krav til lønnsomhet som seg selv. Likevel ser man enkelte ganger at en konkurrent kan være del av en mye større virksomhet som har helt andre krav økonomisk enn de resterende aktørene på konkurransearenaen. Dersom et marked blir av strategiske hensyn sett på som interessante, kan en slik aktør tillate tap for å klare å etablere seg på dette markedet. Andre

scenarioer ved slike aktører er at de kan av strategiske hensyn finne det nødvendig å være en del av en konkurransearena uavhengig om lønnsomheten er god i det eksakte markedet, så lenge deres tilstedeværelse vil kunne gagne hele virksomheten på sikt. Slike forhold vil kunne medføre ustabilitet i markedet fordi enkelte aktører har råd til å implementere strategier som medfører tap.

- *Høye avviklingsbarrierer:* Å avvikle en virksomhet fra en konkurransearena er en prosess som vil kunne innebære en del kostnader. Økonomiske, strategiske og følelsesmessige forhold er med på å avgjøre hvor høy avviklingsbarrieren er for å avvikle en virksomhet. Slike forhold kan vær investeringer i maskineri, eiendom og kompetanse. Det kan også være strategiske årsaker, som frykt for tap av omdømme, merkevare og relasjoner til samarbeidspartnere. Hvis avvikling av en virksomhet vil medføre for store tap av disse kostnadene vil enkelte bedrifter vær villige til å strekke seg langt for å likevel kunne oppretthold sin posisjon på konkurransearenaen, selv om verdiskapningen er dårlig. I slike konkurransearenaer der avviklingsbarrieren er høy, vi det kunne medføre en ustabilitet i konkurranseintensiteten fordi mange aktører er villige til å strekke seg langt for å slippe belastningen som medfører ved avvikling.

Selv om man konkurrerer innenfor et spesifikt marked vil det likevel ikke vær slik at alle innenfor det samme markedet er like store konkurrenter. Hvis vi f. eks bruker et kjøpesenter som et eksempel. Der vil man vanligvis finne en del klesbutikker. Man vil kunne finne klesbutikker med klær for ungdom, med klær for barn, og med klær for damer og herrer. Alle disse butikkene opererer innenfor samme marked. Likevel utgjør de ingen trussel mot hverandre. Det vil si at klesbutikken som selger klær for ungdom konkurrerer mot andre butikker som har tilpasset seg mot samme segment. Dermed snakker vi altså om strategiske grupper innenfor en konkurransearena, der gruppene kan identifiseres på grunnlag av produktutvalg, kundefokus, lokalisering etc. Å kunne identifisere disse gruppene er viktig for å vite hvem som er sine hardeste konkurrenter. Dette for å kunne tilpasse en best mulig markedsstrategi inn mot de viktigste konkurrentene og kundegruppen man ønsker å nå.

Inntrengeranalyse:

Ved å analysere muligheten for nyetablering på en konkurransearena, får man et klarere bilde på hvor enkelt det er for inntrengere å komme inn på markedet.

Desto høyere inngangsbarrieren er for nyetablering på en konkurransearena, desto sterkere styrker det de allerede etablerte aktørene på markedet. Forhold som avgjør hvor høy inngangsbarrieren for nyetablering vil normal være:

- *Skalaøkonomi:* Skalaøkonomi er en stordriftsfordel som eksisterer dersom enhetskostnadene synker ved økende produksjonsvolum. Det betyr at hvis det eksisterer skalaøkonomi innenfor noen aktiviteter på en konkurransearena, vil det kunne bety at store bedrifter favoriseres fordi de lettere kan produsere og markedsføre sine produkter til en billigere penge. Skalafordeler er ikke noe som nødvendigvis bare eksisterer innenfor produksjonsaktiviteter i en bedrift, men kan også oppstå mellom bedrifter i et større konsern. Det vil si at dersom to bedrifter i et konsert eksempelvis deler markedsføringskostnader og dermed reduserer kostnadene for hver enkelt bedrift ved at dette gjøres i stor skala, vil det bety at en inntrenger på konkurransearenaen vil måtte finne noen å øke volum med for å være konkurransedyktig.
- I tillegg til det vi her nå har definert som skalaøkonomi, oppstår det også noe som kalles breddefordeler som er en mulig inngangsbarriere. Breddefordeler kan oppstå hvis eksempelvis to aktiviteter i en bedrift kan dele samme teknologi og kompetanse, og dermed dele kostnadene. Dette kan innebære en stor barriere for inntrengere som ønsker å etablere seg, men som da blir nødt til å satse stort for å bli konkurransedyktig.
- *Produktdifferensiering:* Som nevnt tidligere vil kunders og leverandørers merkebevissthet og lojalitet kunne bety fordeler hos enkelte bedrifter, og derav vanskeligere for andre bedrifter på konkurransearenaen. Hvis man ønsker å etablere seg på et marked der det eksisterer produktdifferensiering vil man f. eks måtte investere stort i reklame, markedsføring og andre kundetiltak for å bevisstgjøre markedet.
- *Kapitalinvesteringer:* Når en ny bedrift skal etablere seg på en konkurransearena, vil det bety en rekke investeringer. Disse investeringen kan variere fra eiendom, anleggsmidler, ansettelse av mye folk etc. Jo større og mer risikable disse investeringene er, desto mer kostbart vil det være å etablere seg på markedet.

- *Byttekostnader:* Byttekostnader vil si kostnader som er forbundet ved bytting av leverandør. Dette vil kunne innebære en inngangsbarriere der en allerede etablert aktør har en fordel, og de nyetablerte må overbevis kunden om at det er verdt å påta seg kostnadene ved å bytte til deres produkter.
- *Distribusjonskanaler:* Et annet etableringshinder for nye aktører på en konkurransearena vil være tilgang på distribusjonskanaler. Noen ganger vil disse distribusjonskanalene være opptatt av konkurrenter, og man blir nødt til å ta til takke med dårligere distribusjon eller bygge opp en helt nye kanal selv. Desto dyrere og vanskeligere det er for nykommere å få tilgang til distribusjon, desto høyere er inngangsbarrieren for å komme inn på markedet.
- Andre forhold som medfører etableringshinder for nykommere på en konkurransearena vil kunne være patenter og lisenser som medfører at teknologi ikke er tilgjengelig for alle, og at nyetablerte dermed må finne andre løsninger for å kunne være med å konkurrere. Andre hindre kan eksempelvis være lokalisering og offentlige organer, der konkurrenter allerede okkuperer de mest gunstige lokasjonene og også har lettere for å få synspunkter gjennom hos offentlige organer som følge av stabil sysselsetting over tid, der nyetablerte ikke har samme forhistorie og troverdighet.

Substituttanalyse:

En substituttanalyse er en analyse som vil gi en oversikt over hvor lett det er for kunder å erstatte tilbud fra bedrifter på en konkurransearena med tilbud fra andre typer bedrifter. Substitutter vil si aktører som tilbyr produkter/ tjenester som kan dekke en kundes behov på en annen måte enn hva bedrifter på konkurransearenaen kan. Eksempelvis kan dette være å leie en film i stedet for å dra på kino. For å vurdere hvor sterk trusselen er fra substitutter har vi en del faktorer som spiller inn:

- *ytelse og pris på substitusjonsmarkedet kontra vår konkurransearena:* For bedrifter på en konkurransearena blir det viktig å følge med på hvor godt kvalitetsmessig substituttproduktet er opp mot pris. Hvis ytelsen på produkter holder høy kvalitet samtidig som prisen er lav, vil dette kunne påvirke lønnsomheten i egen konkurransearena.

- *Byttekostnader:* På lik linje med mulige inntrengere på konkurransearenaen vil byttekostnader også eksistere i forhold til substitutter. Desto høyere og mer kostbar disse byttekostnadene vil bli for kunden ved å velge et substituttsprodukt, desto mindre interessert vil kunden sannsynligvis være i å velge disse produktene. Hvis substituttsproduktet derimot blir mer attraktiv for kunden ved eksempelvis en prisnedgang, vil byttekostnadene kun forsinke prosessen.
- *Produktdifferensiering:* Som nevnt både i konkurrent-og inntrengeranalysen er produktdifferensiering også en faktor i substituttanalysen. Dersom en bedrift har opparbeidet seg lojalitet ovenfor kunder og leverandører, vil denne lojaliteten kunne gjøre trusselen fra substitutter mindre.

Kundeanalyse:

Ved å analysere kundene som opererer på konkurransearenaen ønsker vi å kartlegge hvor sterk forhandlingsmakten til kundene er. En indikator på høy kundemakt vil være dersom det eksisterer få kunder i forhold til bedrifter på markedet. Kunden sitter også med høy forhandlingsmakt dersom det eksisterer lave eller ingen byttekostnader og det er liten grad av produktdifferensiering

Leverandøranalyse:

Ved å analysere leverandørene på en konkurransearena ønsker vi på samme måte som ved kundeanalysen og kartlegge hvor sterk forhandlingsmakten til leverandørene er. Leverandørene sitter med høy forhandlingsmakt dersom det eksisterer få leverandører i forhold til konkurrenter, høye byttekostnader og stor grad av produktdifferensiering. Leverandørene sitter også med gode forhandlingskort dersom leverandørene er i posisjon til å kunne integrere seg selv framover på konkurransearenaen. Et annet forhold som vil kunne gi leverandørene stor makt er dersom deres tjenester er sjeldne og/eller svært viktig for en bedrift

Vedlegg 2: Resultatregnskap 2012

(Tall i NOK 1 000)	Note	2012	2011
Driftsinntekter og driftskostnader			
Salgsinntekter		2 709 906	2 685 457
Andre driftsinntekter		2 472	1 847
Sum driftsinntekter	1	2 712 378	2 687 303
Vareforbruk		691 759	708 403
Lønn og sosiale kostnader	2, 16, 17	792 981	773 520
Ordinære avskrivninger	6	125 131	125 542
Andre innkjøps-, salgs- og adm. kostnader	17	753 834	763 597
Sum driftskostnader		2 363 705	2 371 062
DRIFTSRESULTAT		348 674	316 241
Finansielle inntekter og kostnader			
Finansinntekter	3	2 582	5 086
Verdiendring urealiserte terminkontrakter	3	110 115	-42 740
Gevinst realiserte terminkontrakter	3	50 330	70 290
Netto agio (Balansejusteringer og vekslinger)	3	-21 897	2 435
Finanskostnader	3	-5 779	-4 416
Netto finansposter		135 351	30 655
Ordinært resultat før skattekostnad		484 025	346 896
Skattekostnad på ordinært resultat	4	-148 950	-103 774
ÅRETS RESULTAT		335 075	243 121
Resultat per aksje	13	9.10	6.60
Utvannet resultat per aksje	13	9.10	6.60

Resultat per aksje iht. prinsipper for avlagt regnskap tidligere år:

Resultat per aksje	13	6.95	7.44

Vedlegg 3: Balanse 2012

(Tall i NOK 1 000)	Note	2012	2011
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Bygninger, tomter m.m.	6	605 188	633 214
Maskiner og utstyr	6	244 830	257 646
Driftsløsøre, inventar o.l.	6	45 505	51 925
Sum driftsmidler		895 523	942 785
Software og lisenser	6	19 905	16 399
Utsatt skattefordel	4, 8	4 351	3 508
Sum immaterielle eiendeler		24 255	19 907
Andre langsiktige fordringer og plasseringer	7	12 882	15 855
Sum langsiktige plasseringer		12 882	15 855
Sum anleggsmidler		932 661	978 547
Omløpsmidler			
Varelager	9	315 952	264 892
Kundefordringer	10	354 514	365 549
Andre kortsiktige fordringer		52 374	44 711
Verdi av terminkontrakter	15	258 158	148 043
Kontanter og bankinnskudd	11	273 335	297 368
Sum omløpsmidler		1 254 333	1 120 562
SUM EIENDELER		2 186 993	2 099 109

(Tall i NOK 1 000)	Note	2012	2011
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Innskutt egenkapital			
Aksjekapital	12, 18	36 827	36 827
Overkursfond	12	386 321	386 321
Annen innskutt egenkapital	12	1 983	1 983
Sum innskutt egenkapital		425 130	425 130
Opptjent egenkapital			
Omregningsdifferanse	12	7 956	19 841
Annen egenkapital	12	1 271 618	1 212 896
Sum opptjent egenkapital		1 279 574	1 232 736
Sum egenkapital		1 704 704	1 657 867
Forpliktelser og langsiktig gjeld			
Langsiktig pensjonsforpliktelse	16	12 932	16 626
Utsatt skatt	4, 8	65 309	40 484
Sum langsiktig gjeld		78 242	57 110
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		95 336	93 505
Skyldige offentlige avgifter		37 137	38 338
Betalbar skatt	5	86 512	71 357
Gjeld til kredittinstitusjoner	14	0	0
Annen kortsiktig gjeld	16	185 062	180 933
Sum kortsiktig gjeld		404 047	384 133
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		2 186 993	2 099 109
Pantstillelser for konserngjeld	14	0	0

Vedlegg 4: Tallmateriale og beregning av beta

Ekornes			OSEAX				
Date	Adj Close	Returns	Date	Adj Close	Returns		Beta
Mai 1, 2013	92	-0,03916449	Mai 1, 2013	539,84	0,04169963		0,49350887
Apr 24, 2013	95,75	0,01322751	Apr 24, 2013	518,23	0,03373095		
Apr 17, 2013	94,5	0	Apr 17, 2013	501,32	-0,02398567		Kovarians
Apr 10, 2013	94,5	0,00265252	Apr 10, 2013	513,64	-0,01599648		0,00047997
Apr 3, 2013	94,25	0,00265957	Apr 3, 2013	521,99	0,00624578		
Mar 27, 2013	94	0,01075269	Mar 27, 2013	518,75	-0,0092628		Varians
Mar 20, 2013	93	-0,02617801	Mar 20, 2013	523,6	-0,00840845		0,00097256
Mar 13, 2013	95,5	-0,0255102	Mar 13, 2013	528,04	0,00550319		
Mar 6, 2013	98	-0,01010101	Mar 6, 2013	525,15	0,00976792		
Feb 27, 2013	99	-0,00502513	Feb 27, 2013	520,07	-0,0049935		
Feb 20, 2013	99,5	-0,04326923	Feb 20, 2013	522,68	0,00703235		
Feb 13, 2013	104	0,05316456	Feb 13, 2013	519,03	0,00382942		
Feb 6, 2013	98,75	0,02067183	Feb 6, 2013	517,05	0,00092921		
Jan 30, 2013	96,75	0,01044386	Jan 30, 2013	516,57	0,00615492		
Jan 23, 2013	95,75	0,04076087	Jan 23, 2013	513,41	0,01268295		
Jan 16, 2013	92	0,01098901	Jan 16, 2013	506,98	0,0072517		
Jan 9, 2013	91	-0,02150538	Jan 9, 2013	503,33	0,00481115		
Jan 2, 2013	93	0,03333333	Jan 2, 2013	500,92	0,01216407		
Des 26, 2012	90	0,01694915	Des 26, 2012	494,9	0,00767618		
Des 19, 2012	88,5	0,03508772	Des 19, 2012	491,13	0,00328894		
Des 12, 2012	85,5	0,00884956	Des 12, 2012	489,52	0,0164874		
Des 5, 2012	84,75	-0,04775281	Des 5, 2012	481,58	-0,00882952		
Nov 28, 2012	89	-0,01111111	Nov 28, 2012	485,87	0,00496411		
Nov 21, 2012	90	-0,05263158	Nov 21, 2012	483,47	0,01449975		
Nov 14, 2012	95	-0,0052356	Nov 14, 2012	476,56	-0,02105544		
Nov 7, 2012	95,5	0,09770115	Nov 7, 2012	486,81	-0,0021318		
Okt 31, 2012	87	-0,02521008	Okt 31, 2012	487,85	0,01512755		
Okt 24, 2012	89,25	0,01420455	Okt 24, 2012	480,58	-0,03660492		
Okt 17, 2012	88	-0,01123596	Okt 17, 2012	498,84	0,00245167		
Okt 10, 2012	89	0,05637982	Okt 10, 2012	497,62	-0,0039233		
Okt 3, 2012	84,25	0,053125	Okt 3, 2012	499,58	0,00851906		
Sep 26, 2012	80	-0,01840491	Sep 26, 2012	495,36	-0,01647937		
Sep 19, 2012	81,5	0,01875	Sep 19, 2012	503,66	0,01442095		

Sep 19, 2012	81,5	0,01875	Sep 19, 2012	503,66	0,01442095
Sep 12, 2012	80	0	Sep 12, 2012	496,5	0,02576287
Sep 5, 2012	80	-0,06705539	Sep 5, 2012	484,03	-0,00474976
Aug 29, 2012	85,75	0,00882353	Aug 29, 2012	486,34	-0,00350374
Aug 22, 2012	85	-0,03409091	Aug 22, 2012	488,05	0,0017241
Aug 15, 2012	88	0,07317073	Aug 15, 2012	487,21	0,01356384
Aug 8, 2012	82	-0,02380952	Aug 8, 2012	480,69	0,01593575
Aug 1, 2012	84	0,03384615	Aug 1, 2012	473,15	0,0240677
Jul 25, 2012	81,25	-0,06609195	Jul 25, 2012	462,03	-0,02638289
Jul 18, 2012	87	0,05454545	Jul 18, 2012	474,55	0,02479107
Jul 11, 2012	82,5	-0,0060241	Jul 11, 2012	463,07	-0,00583954
Jul 4, 2012	83	0,01219512	Jul 4, 2012	465,79	0,04943111
Jun 27, 2012	82	-0,00906344	Jun 27, 2012	443,85	-0,01872568
Jun 20, 2012	82,75	-0,02647059	Jun 20, 2012	452,32	0,0429329
Jun 13, 2012	85	-0,06593407	Jun 13, 2012	433,7	-0,00977214
Jun 6, 2012	91	-0,01355014	Jun 6, 2012	437,98	-0,00551759
Mai 30, 2012	92,25	0,00271739	Mai 30, 2012	440,41	-0,00102073
Mai 23, 2012	92	0,04545455	Mai 23, 2012	440,86	-0,03258651
Mai 16, 2012	88	-0,02428207	Mai 16, 2012	455,71	-0,00170869
Mai 9, 2012	90,19	-0,02041925	Mai 9, 2012	456,49	-0,03722529
Mai 2, 2012	92,07	0,10727601	Mai 2, 2012	474,14	-0,00162136
Apr 25, 2012	83,15	-0,02748538	Apr 25, 2012	474,91	-0,00283459
Apr 18, 2012	85,5	-0,04703522	Apr 18, 2012	476,26	0,02359869
Apr 11, 2012	89,72	-0,02552406	Apr 11, 2012	465,28	-0,02379254
Apr 4, 2012	92,07	-0,02971862	Apr 4, 2012	476,62	-0,01216606
Mar 28, 2012	94,89	-0,00980904	Mar 28, 2012	482,49	-0,00443628
Mar 21, 2012	95,83	-0,04675221	Mar 21, 2012	484,64	-0,01343539
Mar 14, 2012	100,53	0	Mar 14, 2012	491,24	0,0359342
Mar 7, 2012	100,53	-0,01835758	Mar 7, 2012	474,2	0,04460844
Feb 29, 2012	102,41	0,00926382	Feb 29, 2012	453,95	-0,05827317
Feb 22, 2012	101,47	-0,05256769	Feb 22, 2012	482,04	0,02333086
Feb 15, 2012	107,1	-0,00870048	Feb 15, 2012	471,05	0,01062004
Feb 8, 2012	108,04	0,02670341	Feb 8, 2012	466,1	0,0146505
Feb 1, 2012	105,23	-0,00444655	Feb 1, 2012	459,37	0,02166226
Jan 25, 2012	105,7	0,00897289	Jan 25, 2012	449,63	-0,0032808

Jan 18, 2012	104,76	0,13782991	Jan 18, 2012	451,11	0,00117626
Jan 11, 2012	92,07	0,005131	Jan 11, 2012	450,58	0,00367541
Jan 4, 2012	91,6	-0,00510481	Jan 4, 2012	448,93	0,02748787
Des 28, 2011	92,07	0,10105238	Des 28, 2011	436,92	0,02010226
Des 21, 2011	83,62	0,05955398	Des 21, 2011	428,31	0,0351403
Des 14, 2011	78,92	-0,0117706	Des 14, 2011	413,77	-0,04937279
Des 7, 2011	79,86	0,02410875	Des 7, 2011	435,26	-0,00341156
Nov 30, 2011	77,98	0,01220145	Nov 30, 2011	436,75	0,08447347
Nov 23, 2011	77,04	-0,10874595	Nov 23, 2011	402,73	-0,08899043
Nov 16, 2011	86,44	-0,14015717	Nov 16, 2011	442,07	0,01190285
Nov 9, 2011	100,53	0,04904518	Nov 9, 2011	436,87	0,02041436
Nov 2, 2011	95,83	-0,01924061	Nov 2, 2011	428,13	-0,01829814
Okt 26, 2011	97,71	-0,0188774	Okt 26, 2011	436,11	0,04088501
Okt 19, 2011	99,59	-0,09783495	Okt 19, 2011	418,98	-0,01251503
Okt 12, 2011	110,39	0,1749867	Okt 12, 2011	424,29	0,09593181
Okt 5, 2011	93,95	-0,01478607	Okt 5, 2011	387,15	-0,01942657
Sep 28, 2011	95,36	0,01500798	Sep 28, 2011	394,82	-0,04165251
Sep 21, 2011	93,95	0,02565502	Sep 21, 2011	411,98	0,01577987
Sep 14, 2011	91,6	-0,03942953	Sep 14, 2011	405,58	-0,01853644
Sep 7, 2011	95,36	0,0049531	Sep 7, 2011	413,24	-0,03597257
Aug 31, 2011	94,89	0	Aug 31, 2011	428,66	0,04033589
Aug 24, 2011	94,89	-0,05610266	Aug 24, 2011	412,04	-0,03442458
Aug 17, 2011	100,53	-0,02728592	Aug 17, 2011	426,73	0,09766951
Aug 10, 2011	103,35	-0,05977074	Aug 10, 2011	388,76	-0,12100932
Aug 3, 2011	109,92	-0,0250133	Aug 3, 2011	442,28	-0,05707281
Jul 27, 2011	112,74	-0,03227468	Jul 27, 2011	469,05	-0,0024882
Jul 20, 2011	116,5	0,07830433	Jul 20, 2011	470,22	0,00491537
Jul 13, 2011	108,04	-0,02543749	Jul 13, 2011	467,92	-0,01654091
Jul 6, 2011	110,86	-0,03280405	Jul 6, 2011	475,79	0,01797214
Jun 29, 2011	114,62	0,01245473	Jun 29, 2011	467,39	0,00693711
Jun 22, 2011	113,21	-0,03601839	Jun 22, 2011	464,17	0,00112154
Jun 15, 2011	117,44	-0,06017926	Jun 15, 2011	463,65	-0,02022315
Jun 8, 2011	124,96	-0,02199264	Jun 8, 2011	473,22	-0,02233333
Jun 3, 2011	127,77	0,03023706	Jun 3, 2011	484,03	0,00696929
Mai 24, 2011	124,02	-0,05371586	Mai 24, 2011	480,68	-0,01421218

Mai 18, 2011	131,06	-0,02448828	Mai 18, 2011	487,61	-0,00420691
Mai 11, 2011	134,35	0,00336072	Mai 11, 2011	489,67	0,01075424
Mai 4, 2011	133,9	0,00676692	Mai 4, 2011	484,46	-0,03073106
Apr 27, 2011	133	0	Apr 27, 2011	499,82	0,00381587
Apr 20, 2011	133	-0,00672143	Apr 20, 2011	497,92	-0,0089172
Apr 13, 2011	133,9	-0,01976574	Apr 13, 2011	502,4	-0,02180685
Apr 6, 2011	136,6	0,01335312	Apr 6, 2011	513,6	0,02457708
Mar 30, 2011	134,8	0,02392708	Mar 30, 2011	501,28	0,01362883
Mar 23, 2011	131,65	0,08514672	Mar 23, 2011	494,54	0,04153153
Mar 16, 2011	121,32	-0,06898933	Mar 16, 2011	474,82	-0,04485838
Mar 9, 2011	130,31	0	Mar 9, 2011	497,12	0,00505439
Mar 2, 2011	130,31	-0,00678354	Mar 2, 2011	494,62	0,01468838
Feb 23, 2011	131,2	0,0103188	Feb 23, 2011	487,46	-0,01505324
Feb 16, 2011	129,86	0,0321914	Feb 16, 2011	494,91	0,01674336
Feb 9, 2011	125,81	-0,02442618	Feb 9, 2011	486,76	-0,01789641
Feb 2, 2011	128,96	0,01775708	Feb 2, 2011	495,63	0,03812077
Jan 26, 2011	126,71	-0,02762643	Jan 26, 2011	477,43	-0,01335014
Jan19, 2011	130,31	-0,06446981	Jan19, 2011	483,89	-0,01917503
Jan 12, 2011	139,29	0	Jan 12, 2011	493,35	0,01301821
Jan 5, 2011	139,29	-0,01589657	Jan 5, 2011	487,01	-0,00145575
Des 29, 2010	141,54	0	Des 29, 2010	487,72	0,00799835
Des22, 2010	141,54	0,06782346	Des22, 201	483,85	0,04336482
Des 15,2010	132,55	0,0460895	Des 15,2010	463,74	-0,00337409
Des 8, 2010	126,71	0,00715364	Des 8, 2010	465,31	0,03376952
Des 1, 2010	125,81	-0,05084874	Des 1, 2010	450,11	0,00957743
Nov 24, 2010	132,55	0,03143724	Nov 24, 2010	445,84	-0,0004708
Nov 17, 2010	128,51	-0,11176389	Nov 17, 2010	446,05	-0,0171863
Nov 10, 2010	144,68	-0,01228837	Nov 10, 2010	453,85	0,0220926
Nov 3, 2010	146,48	0,07943994	Nov 3, 2010	444,04	0,00748741
Okt27, 2010	135,7	-0,01623894	Okt27, 2010	440,74	0,00749783
Okt 20, 2010	137,94	0,00980966	Okt 20, 2010	437,46	-0,00187095
Okt 13, 2010	136,6	0,05555985	Okt 13, 2010	438,28	0,01682017
Okt 6, 2010	129,41	-0,01364329	Okt 6, 2010	431,03	0,01936903
Sep 29, 2010	131,2	0,05035626	Sep 29, 2010	422,84	0,01056355
Sep 22. 2010	124,91	-0,05442846	Sep 22. 2010	418,42	0,0024437

Sep 15, 2010	132,1	0,01032505	Sep 15, 2010	417,4	0,014683
Sep 8, 2010	130,75	-0,00342988	Sep 8, 2010	411,36	0,00947239
Sep 1, 2010	131,2	0,06562703	Sep 1, 2010	407,5	0,04831241
Aug 25, 2010	123,12	-0,00364166	Aug 25, 2010	388,72	-0,05609247
Aug 18, 2010	123,57	0,00365497	Aug 18, 2010	411,82	0,01591139
Aug 11, 2010	123,12	0,00736377	Aug 11, 2010	405,37	-0,03455749
Aug 4, 2010	122,22	0	Aug 4, 2010	419,88	0,01319949
Jul 28, 2010	122,22	0,01875469	Jul 28, 2010	414,41	0,03395709
Jul 21, 2010	119,97	0,01523229	Jul 21, 2010	400,8	-0,00688835
Jul 14, 2010	118,17	-0,0186846	Jul 14, 2010	403,58	0,02613781
Jul 7, 2010	120,42	0,04685734	Jul 7, 2010	393,3	0,03753924
Jun 30, 2010	115,03	-0,05535025	Jun 30, 2010	379,07	-0,07649767
Jun 23, 2010	121,77	-0,03211191	Jun 23, 2010	410,47	-0,00945969
Jun 16, 2010	125,81	0,0218486	Jun 16, 2010	414,39	0,03143668
Jun 9, 2010	123,12	0,05383891	Jun 9, 2010	401,76	0,00580813
Jun 2, 2010	116,83	-0,03700956	Jun 2, 2010	399,44	0,00718626
Mai26, 2010	121,32	0,05057153	Mai26, 2010	396,59	-0,00738349
Mai 19, 2010	115,48	-0,02647108	Mai 19, 2010	399,54	-0,06034807
Mai 12, 2010	118,62	0,03228614	Mai 12, 2010	425,2	0,01834555
Mai 5, 2010	114,91	0	Mai 5, 2010	417,54	-0,03239711
Apr 28, 2010	114,91	-0,03623249	Apr 28, 2010	431,52	-0,01654588
Apr 21, 2010	119,23	0,02229272	Apr 21, 2010	438,78	0,00050164
Apr 14, 2010	116,63	0,01496824	Apr 14, 2010	438,56	0,0102974
Apr 7, 2010	114,91	0,03104531	Apr 7, 2010	434,09	0,02083578
Mar 31, 2010	111,45	-0,00765738	Mar 31, 2010	425,23	0,00829915
Mar 24, 2010	112,31	-0,04417021	Mar 24, 2010	421,73	0,00687597
Mar 17, 2010	117,5	0,00745949	Mar 17, 2010	418,85	-0,00427909
Mar 10, 2010	116,63	-0,02532174	Mar 10, 2010	420,65	0,0253254
Mar 3, 2010	119,66	-0,01066556	Mar 3, 2010	410,26	0,02649686
Feb 24, 2010	120,95	0,10235144	Feb 24, 2010	399,67	0,00880913
Feb 17, 2010	109,72	0,06721136	Feb 17, 2010	396,18	0,01858851
Feb 10, 2010	102,81	-0,07034994	Feb 10, 2010	388,95	-0,0620026
Feb 3, 2010	110,59	0,04065117	Feb 3, 2010	414,66	0,0321858
Jan 27, 2010	106,27	0,01654869	Jan 27, 2010	401,73	-0,05712676
Jan 13, 2010	104,54	0,00839201	Jan 13, 2010	426,07	-0,00622755

Jan 6, 2010	103,67	0	Jan 6, 2010	428,74	0,02059083
Des 30, 2009	103,67	0	Des 30, 2009	420,09	0,00217091
Des 23, 2009	103,67	-0,09093301	Des 23, 2009	419,18	0,00217563
Des 16, 2009	114,04	0,05602371	Des 16, 2009	418,27	0,03670748
Des 9, 2009	107,99	0,02877012	Des 9, 2009	403,46	-0,00554583
Des 2, 2009	104,97	-0,02016242	Des 2, 2009	405,71	-0,00855307
Nov 25, 2009	107,13	0,00809259	Nov 25, 2009	409,21	0,00454144
Nov18, 2009	106,27	0,02507958	Nov18, 2009	407,36	0,02910267
Nov 11, 2009	103,67	0,15381191	Nov 11, 2009	395,84	0,02567823
Nov 4, 2009	89,85	0,01963232	Nov 4, 2009	385,93	0,02534605
Okt 28, 2009	88,12	0	Okt 28, 2009	376,39	-0,05477147
Okt 21, 2009	88,12	0	Okt 21, 2009	398,2	0,01784162
Okt 14, 2009	88,12	0,03548766	Okt 14, 2009	391,22	0,04870661
Okt 7, 2009	85,1	-0,00502748	Okt 7, 2009	373,05	0,00598657
Sep 30, 2009	85,53	-0,01982581	Sep 30, 2009	370,83	-0,0018035
Sep 23, 2009	87,26	-0,02415567	Sep 23, 2009	371,5	-0,00064561
Sep 16, 2009	89,42	0,08374742	Sep 16, 2009	371,74	0,0288387
Sep 9, 2009	82,51	0,00523879	Sep 9, 2009	361,32	0,05513375
Sep 2, 2009	82,08	0,06749902	Sep 2, 2009	342,44	-0,04471783
Aug 26, 2009	76,89	0,04399185	Aug 26, 2009	358,47	0,03793034
Aug 19, 2009	73,65	-0,03675124	Aug 19, 2009	345,37	-0,01547891
Aug 12, 2009	76,46	-0,0055924	Aug 12, 2009	350,8	-0,00357894
Aug 5, 2009	76,89	0,01424614	Aug 5, 2009	352,06	0,04326439
Jul 29, 2009	75,81	0,00864822	Jul 29, 2009	337,46	-0,01574987
Jul 22, 2009	75,16	0	Jul 22, 2009	342,86	0,03768046
Jul 15, 2009	75,16	0,0115747	Jul 15, 2009	330,41	0,05404026
Jul 8, 2009	74,3	0,01171024	Jul 8, 2009	313,47	-0,07339639
Jul 1, 2009	73,44	0,03670243	Jul 1, 2009	338,3	0,02836125
Jun 24, 2009	70,84	-0,09400179	Jun 24, 2009	328,97	-0,02423326
Jun 17, 2009	78,19	0,11731923	Jun 17, 2009	337,14	-0,05332322
Jun 10, 2009	69,98	-0,06356216	Jun 10, 2009	356,13	0,03613511
Jun 3, 2009	74,73	-0,03896605	Jun 3, 2009	343,71	0,02688895
Mai 27, 2009	77,76	-0,01093869	Mai 27, 2009	334,71	-0,01691779
Mai 20, 2009	78,62	0,0217024	Mai 20, 2009	340,47	0,05686792
Mai 13, 2009	76,95	0,02778149	Mai 13, 2009	322,15	0,02188739

Mai 6, 2009	74,87	0,12501878	Mai 6, 2009	315,25	0,06864407
Apr 29, 2009	66,55	0,08105913	Apr 29, 2009	295	0,0424765
Apr 22, 2009	61,56	0,10441335	Apr 22, 2009	282,98	0,02674068
Apr 15, 2009	55,74	0,03490531	Apr 15, 2009	275,61	0,04982288
Apr 8, 2009	53,86	0,01968951	Apr 8, 2009	262,53	-0,03125461
Apr 1, 2009	52,82	-0,00396002	Apr 1, 2009	271	-0,02024584
Mar 25, 2009	53,03	0,05364594	Mar 25, 2009	276,6	0,09440532
Mar 18, 2009	50,33	0,00841515	Mar 18, 2009	252,74	-0,00597813
Mar 11, 2009	49,91	-0,03237689	Mar 11, 2009	254,26	-0,00051103
Mar 4, 2009	51,58	-0,01583667	Mar 4, 2009	254,39	0,00106249
Feb 25, 2009	52,41	0,02865554	Feb 25, 2009	254,12	-0,04602448
Feb 18, 2009	50,95	0,02083751	Feb 18, 2009	266,38	-0,06355902
Feb 11, 2009	49,91	-0,04770082	Feb 11, 2009	284,46	0,04041549
Feb 4, 2009	52,41	-0,05974166	Feb 4, 2009	273,41	-0,03275905
Jan 28, 2009	55,74	-0,03929679	Jan 28, 2009	282,67	0,04198614
Jan 21, 2009	58,02	-0,04462374	Jan 21, 2009	271,28	0,01992631
Jan 14, 2009	60,73	-0,01348278	Jan 14, 2009	265,98	-0,06765283
Jan 7, 2009	61,56	0,10441335	Jan 7, 2009	285,28	0,05581051
Jan 1, 2009	55,74		Jan 1, 2009	270,2	